

Agraïments

Expresso un profund agraïment a:

Carles Viñas, Enric Pou, Linda Parenti, Jordi Borràs, Sílvia Martínez, Quique Badia, Sònia Agulló, Mar Robles, Núria de Andrés, Álvaro Arador, Sergi Fuentes, Ramon Durbau, Joel Juaristi, Marta Sistach.

Horacio Curti, pels teus consells i el teu mestratge.

*«An pamflet el llegeixes i el tires.
Una cançó la recordes sempre.»*

Ian Stuart Donaldson

1 Extracte

Català

La cultura skinhead és un moviment juvenil que basa les seves actuacions en la violència, la diversió i el futbol. Prové d'una cultura de carrer, són antisistema i de classe obrera. Però no tots els cap rapats són neonazis i, de fet, el seu origen beu de la cultura jamaicana. Aquestes bandes urbanes escolten i produeixen música que es divideix segons el seu posicionament polític: l'antifeixisme i la ultradreta; i hi ha un negoci al darrere. Acostar-se a aquests col·lectius és difícil, ja que solen moure's en clandestinitat i s'automarginen per a realitzar els concerts. La política s'ha relacionat molt amb la música dels skins fins al punt que aquesta s'ha vist alterada i potenciada. Una cançó és una llavor capaç de captar joves i fer aflorar una ideologia.

English

The skinhead culture is a youth movement that base its actions on violence, entertainment and football. Coming from a culture of the street, skinheads are working class and anti-system. But not all of them are neo-Nazis, in fact, its origin was influenced by the Jamaican culture. These urban bands listen and produce music that is divided according to its political ideology: the antifascism and the far-right; and there is a business behind. Getting into these groups is difficult, because they tend to move clandestinely to perform concerts. Politics has been closely related to music up to the point that it has been strengthen. A song is a seed that can capture young people and promote an ideology.

Castellano

La cultura skinhead es un movimiento juvenil que basa sus actuaciones en la violencia, la diversión y el fútbol. Proviene de la cultura de la calle, son antisistema y de clase obrera. Pero no todos los cabeza rapada son neonazis, de hecho, su origen tiene contacto con la cultura jamaicana. Estas bandas urbanas escuchan y producen música que se divide según su posicionamiento político: el antifascismo o la ultraderecha; y detrás hay un negocio. Aproximarse a estos colectivos es complicado, ya que se mueven en clandestinidad y se automarginan para realizar conciertos. La política se ha vinculado mucho con la música skin hasta el punto que esta se ha visto alterada y potenciada. Una canción es una semilla capaz de captar a jóvenes y hacer aflorar una ideología.

Índex

Agraïments	1
1 Extracte	2
2 Introducció	4
3 Justificació	5
4 Metodologia	6
5 Moviment Skinhead	7
5.1 Naixement del moviment	7
5.2 Skinheads neonazis	10
5.3 Redskins	12
5.4 Skingirls i Gayskins	14
5.5 Arribada dels skins a l'Estat Espanyol	16
6 La música dels skinheads	19
6.1 Del moviment suburbà al gènere musical	19
6.2 L'Oi! i el RAC	20
6.3 Com arriba la música a la Península	22
6.4 Situació musical actual	26
6.5 L'ús d'Internet	29
6.6 Els concerts de RAC	32
6.7 Discogràfiques, finançament i comerç	38
6.8 Qüestions de gènere	41
6.9 Similituds entre l'Oi! i el RAC	43
6.10 L'àmplia relació amb el món del futbol	48
7 Vinculacions de la música amb la política	51
7.1 La ultradreta a l'Estat Espanyol	51
7.2 La ultradreta als Països Catalans	55
7.3 L'antifeixisme	60
8 Conclusions	62
9 Referències	66
10 Annexos	73
Annex I - Glossari	73
Annex II - Arxiu de grups de RAC	75
Annex III - Llistat de discogràfiques	79

2 Introducció

La cultura skinhead va néixer en forma de moviment suburbà als anys seixanta a Anglaterra i es va estendre arreu del món de manera progressiva. S'identifiquen amb la música *Oi!*¹, que fa de pont entre l'obrerisme i la joventut d'estètica skin. L'antifeixisme sempre ha defensat els seus inicis multiculturals i s'ha relacionat amb la cultura jamaicana i amb altres moviments urbans com el *punk*. En canvi, el RAC (*Rock Against Communism*) aglutina els posicionaments polítics d'ultradreta, el feixisme, el racisme i la incitació a l'odi. L'oposada relació entre els dos subgèneres potencia una batalla que pretén apoderar-se del discurs de la formació dels skinheads així com de les diferències ideològiques, però realment hi ha moltes similituds. La clandestinitat dels dos grups fa que la guerra que tenen entre ells es creï, es desenvolupi i desaparegui sempre a l'ombra dels grans mitjans de difusió, comunicació i promoció. O no és així?

Aquest treball exposa quina funció té la música en els moviments juvenils skinheads nacionalsocialistes de l'Estat Espanyol: s'inclouen els gèneres *Oi!*, *punk* i rock amb lletres clarament explícites d'ideals neonazis (xenofòbia, homofòbia, racisme, idea de raça superior, franquisme, revisió del passat, etc.); també tractarà les similituds amb els skins d'ideologia d'esquerres.

És central reflexionar sobre la manera com els partits polítics instrumenten la música pels seus fins diplomàtics de propaganda i inculcació ideològica. És en aquest context que la música es pot fer servir en grupuscles o joventuts polítiques, però també inclou partits formats que utilitzen el reclam musical per a promoure les seves organitzacions d'esperit juvenil.

Parteixo de la hipòtesi que els partits i bandes urbanes de dretes de petites dimensions utilitzen la música com a instrument per a captar nous militants, mantenir la xarxa de caps rapats més unida i polititzar l'oient cap a la ultradreta. Vull descobrir com es financen els grups musicals, quines discogràfiques els potencien i a quins espais realitzen els concerts.

¹ Vull deixar constància que diferencio l'*Oi!* del RAC (*Rock Against Communism*) segons la ideologia de la banda. Donades les similituds musicals, en alguns cercles tot s'engloba entorn l'*Oi!*, i cal una identificació real per a diferenciar-los. Més endavant en detalllo les diferències, vegeu els capítols 6.2 *L'Oi! i el RAC* i 6.9 *Similituds entre l'Oi! i el RAC*.

L'antifeixisme també compta amb una estètica skinhead similar i comparteix la implicació i visió "antisistema" de la política, tot i que amb una ideologia oposada a la dels neonazis. Malgrat tot, la música és molt similar, així com la seva difusió i l'ambient que generen els concerts. Això és un aspecte sociològic interessant, ja que les dues músiques són ignorades pels mitjans de difusió i comunicació, inciten a la violència i a l'alcoholisme per igual, són promogudes per skinheads i es defineixen com a "antisistema". Això sí, una està més ben tolerada i no ha d'actuar en clandestinitat.

3 Justificació

Existeixen skinheads d'estètica neonazi a tot l'Estat Espanyol, sobretot a Barcelona, Madrid i València. Alhora, hi ha militants de partits o organitzacions d'ultradreta que han creat grups de música *Oi!*, rock o *punk*, coneguts per l'etiqueta RAC, que inculquen una determinada ideologia a l'oient, polititzat o no, ja sigui amb les lletres de les cançons, l'estètica, el directe o el context. Per tal d'entendre millor el funcionament d'aquest moviment musical cal conèixer quina música fan, analitzar les lletres, antecedents, referents actuals, espais on actuen, saber quines discogràfiques els potencien o si toquen a festivals, etc.

Ampliar els coneixements sobre el moviment neonazi serà útil pels estudiants interessats en la música urbana i la seva relació amb el moviment de la ultradreta, així com a font per a futures investigacions. Pel que fa a l'àmbit polític, aquest treball complementarà la informació sobre les estratègies dels partits, la seva difusió i el paper de la música en la propaganda ideològica. M'interessa la relació de la música amb qualsevol activitat política i, en aquest cas, resulta inquietant la funció que ha adoptat. A més, estic lligat als moviments antifeixistes i això és un incentiu a l'hora de posar-me a investigar, ja que em relaciono habitualment amb companys skinheads.

Decideixo estudiar la música de tot l'Estat Espanyol, sent conscient que el gran abast territorial que englobo és necessari per entendre la història del moviment en la seva complexitat, perquè el que passa a Catalunya passa també a la resta de l'estat.

4 Metodologia

El punt de sortida d'aquest treball és la intensa documentació sobre els moviments de la ultradreta i l'antifeixisme, que sovint disposen d'informació precisa sobre el moviment contrari. He partit de dues lectures que m'han introduït al moviment urbà skinhead i m'han permès establir un estat de la qüestió; he pogut conèixer d'una manera més propera com es relacionen, com s'hi pot accedir, i com pensen². En els dos exemplars s'esmenta com la música influeix en els seus ideals, i se suggereix que hi ha interessos polítics darrere. El panorama català és una mica particular, però en les lectures es posa damunt la taula el cas de l'activitat espanyolista feixista a Catalunya, i també el nacionalsocialisme català.

Hi ha molt poca bibliografia pel que fa al RAC i sovint la música té un paper que, a priori, pot semblar discret però que realitza una funció vital en els moviments polítics. És per això que he treballat amb enregistraments pujats a *Internet* i he mirat molts vídeos de concerts – que solen ser tancats al gran públic – així com analitzat les lletres, els temes principals, les relacions amb grups estrangers, discogràfiques i la simbologia.

Realitzar un treball de camp d'una cultura urbana és prou complicat, i ho és encara més si el col·lectiu a investigar actua en clandestinitat i està mal vist per la societat. He emprat eines informàtiques per a contactar amb ells i *Internet* m'ha ajudat a mantenir una certa distància amb l'objecte d'estudi. He comprovat si segueixen utilitzant el *Darknet* (*Internet* ocult) com a mitjà anònim de comunicació, un canal que es pot explorar més en estudis posteriors. En canvi, ha estat més fàcil acostar-me al moviment antifeixista i reproduir un model semblant d'entrevista tant a oients d'*Oi!* com a especialistes en la ultradreta.

² SALAS, Antonio. *Diario de un skin*, i VIÑAS, Carles. *Skinheads a Catalunya*.

5 Moviment Skinhead

³ Tot allò transgressor, rebel, “subcultural” i juvenil té cabuda en la societat moderna que mira de trencar esquemes. El *punk*, el moviment *hipster*, el *trap*, el *hippisme* o fins i tot el catalanisme són modes passatgeres que canvien temporalment una estètica, un estil de vida, la manera de relacionar-se i, en definitiva, una manera de veure el món: una contracultura que trenca amb el model tradicional i amb els patrons dictats pel sistema⁴.

El moviment skinhead sorgeix en un context llunyà de les classes benestants i s'arrela al sentiment “antisistema”, a “l'automarginació” en bandes urbanes i a l'obrerisme. L'origen d'aquesta moda juvenil és concret i fàcil d'ubicar, i el cas català respon a un context històric determinat. Pel que fa als skins s'ha produït un distanciament ideològic molt clar segons el context, l'espai o la política. I aquest col·lectiu humà també escolta i produeix música, un element a més a més cabdal en el procés de posicionar-se.

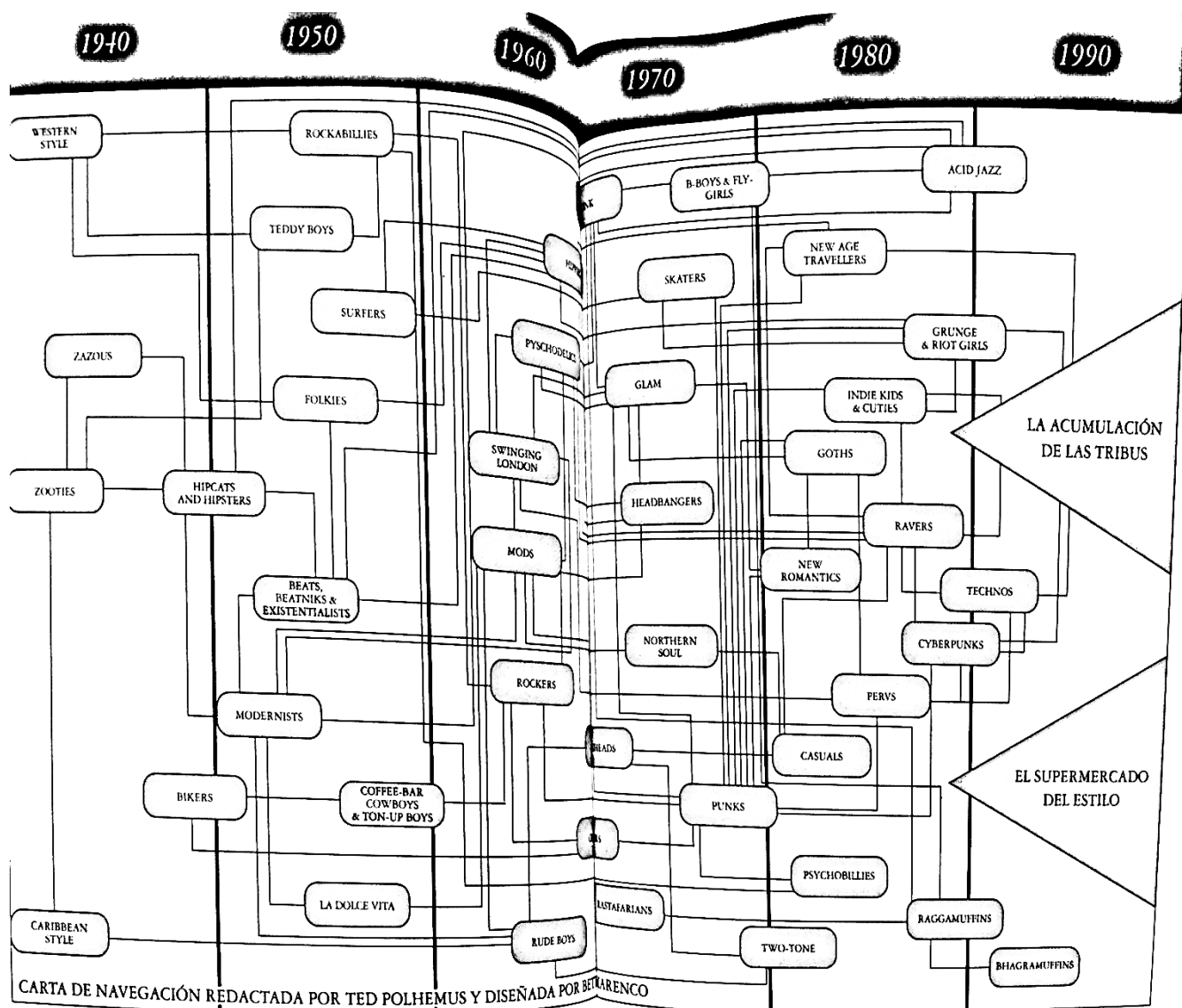
5.1 Naixement del moviment

Ens situem a Anglaterra el 1960, un país que travessa la postguerra i s'inicia una recuperació econòmica empesa per un gran moviment obrer. La classe mitjana conrearà l'*estil beat*, interessant-se pel jazz, la música popular i les drogues com a model d'oci ideal. La classe baixa (els *teds* o *teddy boys*), establerts als barris suburbials i molt patriòtics, s'aproximaren a l'*estil mod*, fidels al lleure i treballant poc. Així doncs, es creen aquests dos models diferenciats per la quantitat de diners que generen, les drogues que es promouen i l'agressivitat juvenil. Els *mods* i els *rockers* són un mestissatge que en un principi només té lloc a la Gran Bretanya, tot i que l'estil es

³ Tot aquest apartat està basat en VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, 2001; VIÑAS, Carles. *Skinheads a Catalunya*. Columna, 2004.

⁴ Entenc el terme contracultura com a expressió cultural que s'enfronta als corrents culturals hegemònics tant des d'un punt de vista històric com de la pràctica social. (ROMANÍ, Oriol; SEPÚLVEDA, Mauricio. *Estilos juveniles, contracultura y política*. Polis, 11. Mèxic, 2005)

reproduirà en altres contextos (vegeu la Imatge 1 per entendre l'evolució de les tribus urbanes).

Imatge - 1 Mapa de l'evolució de les tribus urbanes (l'skinhead és al centre). (COSTA, Pere-Oriol; PÉREZ, José Manuel; TROPEA, Fabio. Tribus Urbanas. El ansia de identidad juvenil: entre el culto a la imagen y la autoafirmación a través de la violencia. Editorial Paidós, Rubí (Barcelona), p. 124-125, 1996).

Alhora, Londres i altres capitals angleses són el bressol dels immigrants jamaicans: els *rude boys*, que plasmen la seva cultura d'origen caribeny. Els que no treballen, ubicats en zones marginals, es passen al món de les drogues, l'estraperlo i les armes de foc, formant així bandes urbanes que dependran de la relació amb el barri i la comunitat. Podríem establir el 1956 com a data en la qual es forma *l'ska*, que barreja *Rhythm & Blues* (R&B) amb música jamaicana, caracteritzat pel protagonisme del baix, la inclusió

d'una secció de vents i el ritme sincopat de la guitarra⁵. Més endavant es popularitza el *reggae* – que és una mica més pausat – conegut per l'apologia a la marihuana i difós mitjançant els *sound systems*⁶.

La manera de vestir dels seguidors d'aquesta música per ara poc comercial s'acosta al *punk*, al moviment *hippy* i al nou estil: l'*skinhead*. Tots els corrents conviuen plegats i era normal que un gènere musical no determinés qüestions estètiques, és a dir, la vestimenta del públic variava independentment de la música que seguien. Els skins es caracteritzaven per la reivindicació de l'obrerisme, i és per això que sovint vestien camisa de tirants, uns pantalons arrapats i botes. Més endavant es van posar de moda les botes militars o les sabates *Adidas*. En un principi, el pentinat solia ser cabell curt, però no rapat. És quan els skins es divideixen i s'estableixen jerarquies segons la duresa del seu comportament, que molts van passar a rapar-se al zero.

Com comentava anteriorment, hi ha diverses famílies d'*skins* que es reivindiquen com el model original i vertader. Realment, el primer corrent *skinhead* sorgeix arran de l'Esperit del 69 fruit d'una barreja de *hard mods* (els *mods* més durs i rebels) i els *rude boys* (fills dels immigrants jamaicans). El mot sorgeix després d'una manifestació antimilitarista el 1967, i la vestimenta dels primers joves era elegant i moderna, que passava a ser més *skin* el cap de setmana quan sortien. La música abraçava l'*ska*, el *reggae*, el *rocksteady*, el *calypso* o el *mento*. Tot gèneres jamaicans.

El 1966 se celebrà el mundial de futbol a Anglaterra, cosa que va promoure la difusió d'aquest esport i va generar un interès enorme. La joventut també s'hi va abocar i de seguida van començar a aparèixer *skinheads* a les grades dels camps, els *supporters* o *bootboys*. Aquest fenomen és molt important per entendre la visualització que passarà a tenir el moviment de cap rapats, que s'estengué per tot el país i exponencialment a Europa. Cal remarcar que en un principi molts dels skins eren apolítics, i si havien de votar, alguns d'ells ho feien a favor del Partit Laborista⁷.

⁵ Per a més informació respecte l'*ska* i l'arribada del gènere musical a l'Estat Espanyol, vegeu: FERNÁNDEZ MONTE, Gonzalo; BAJO GONZÁLEZ, Jaime. *Ska en España. La vida no se detiene*. Editorial Milenio, Lleida, 2015.

⁶ Els *sound systems* s'originen a Jamaica mitjançant punxa discos (PDs) de música popular que es movien ambientant festes traslladant grans altaveus. En un cert moment van promoure el *reggae*, l'*ska* i el *rocksteady*.

⁷ EL Labour Party (Partit Laborista, 1900) és un partit de centreesquerra del Regne Unit que des de sempre ha estat recolzat per obrers socialistes.

5.2 Skinheads neonazis

Així doncs, la majoria de cap rapats no estaven vinculats a organitzacions polítiques, alguns d'ells eren fills d'immigrants, la música que escoltaven tenia arrels jamaicanes i es decantaven pels moviments socials "antisistema". Aquesta apolítització va durar poc, ja que partits com el British Movement (BM), el National Front (NF) o el British National Party (BNP), organitzacions neofeixistes que anhelaven captar nous militants, de seguida van mostrar un creixent interès cap a la subcultura skinhead. De fet, el 1979 el NF va inventar l'etiqueta RAC⁸, que agrupà els grups musicals de caràcter neonazi.

És en aquest punt en què la música es dota d'una funció⁹: captar jovent, polititzar i mantenir la colla de cap rapats unida. A més de la incorporació de la nova etiqueta, òbviament també s'amplia la comercialització de la música i sorgeixen discogràfiques especialitzades en el nou gènere i, alhora, es realitzen concerts i festivals que gaudeixen de gran assistència d'indecisos. Gran part de la difusió d'aquesta música es duu a terme mitjançant *fanzines* i revistes promogudes per skinheads, les *skinzines*¹⁰. Per tant, molts joves propers a emplaçaments de dretes i racistes són captats per aquesta crida d'organitzacions polítiques mitjançant la música.

Així és com un moviment d'arrel multicultural i d'esperit obrer es divideix en posicionaments polítics. Gran part de l'èxit del BM o el NF és gràcies a Ian Stuart Donaldson, impulsor del Youth National Front (YNF: joventuts del NF), i membre d'una de les bandes d'*Oi!* més destacada de la dècada dels vuitanta: Skrewdriver¹¹. A més, és el creador de Blood & Honour (B&H)¹², una organització sorgida del distanciament ideològic d'Stuart amb el NF, i que acaba convertint-se en un moviment propi que aglutinava molts cap rapats racistes. B&H va gaudir d'una exponencial expansió mundial, i es van crear cèl·lules a la majoria dels països europeus i a Nord-amèrica, però

⁸ Vegeu el punt 6.2 *Oi!* i RAC.

⁹ Entenc el mot segons la definició de l'antropòleg Merriam: MERRIAM, Alan. *Usos y funciones*, dins *The Anthropology of Music*, Northwestern Univ. Press, 1964.

¹⁰ Com per exemple la columna *RAC News* de la fanzine *Bulldog*: VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, p. 111, 2001

¹¹ Vegeu els punts 6.1 *Del moviment suburbà al gènere musical* i 6.2 *Oi!* i RAC.

¹² El nom ve del lema de la SS "Blut und Ehre" (trad. Sang i Honor), i el logotip contempla una esvàstica explícita (Vegeu la Imatge 2).

paradoxalment també en territori sud-americà¹³ malgrat les qüestions de puresa de raça.

Imatge - 2 Logotip de Blood & Honour, Arxiu de l'organització.

Els skinheads neonazis europeus trenquen amb l'arrel del moviment i rebutgen amb violència les ètnies contràries a la idea de raça pura que promovien els partits que els havien captat. El mestissatge que havia format la riquesa del moviment queda oblidat i es crea un nou discurs sobre el sentiment de pertànyer a una banda originàriament skin. A més, molts d'ells sovintegen en partits de futbol com a *supporters*, i gran part d'aquests grups eren skinheads violents que avui en dia encara protagonitzen episodis ferotges, sobretot a seguidors del públic rival, que resulta amplificat als d'origen migrant¹⁴. És per això que de seguida la idea del jove skin s'associa als aldarulls i a la violència no justificada.

[...] supongo que tienen más publicidad y ¡qué me confundan me da mucha rabia! Me pasó hace poco, [...], un día llevaba una tejana con mis parches, de Cataluña, Euskadi y me dijo "Ostia tía! Me pensaba que eras nazi!". Y yo, "¡Ostias, no jodas!" Hasta que no te ven alguna cosa que te identifica todos piensan que eres nazi! [...] Yo entiendo que es difícil distinguir, pero los medios de comunicación tienen la palabra y cuando dicen algunas cosas por la tele, la gente se lo cree.¹⁵

¹³ Les bandes i organitzacions europees mai han vist amb bons ulls els grupuscles de raça no ària. És per això que els espanyols alaben els nord-europeus, però odien els llatinoamericans, mentre que ahora són menyspreats pels americans o els alemanys per qüestions de puresa de raça.

¹⁴ Vegeu el punt 6.10 *L'àmplia relació amb el món del futbol*.

¹⁵ Entrevista a una skingirl: PORZIO, Laura. *Skinheads. Tatuaje, género y cultura juvenil*. Dins de *De las tribus urbanas a las culturas juveniles*, Revista de Estudios de Juventud, Madrid, p. 101-110, març de 2004.

5.3 Redskins

Així doncs, el posicionament racista xoca amb la idea de l'skin original, i això obliga a respondre en contra dels ideals d'ultradreta i reivindicar la figura del jove influenciat per la cultura jamaicana. Els *redskins*¹⁶ s'apropen a l'obrerisme de classe, són comunistes i socialistes, considerats d'extrema esquerra que no accepten ni el racisme, ni el model d'oci dels *mods* que consistia en no treballar, ni la repressió policial (tret comú amb els neonazis). S'afegien a moviments com el Socialist Workers Party (SWP) o la Red Action (que defensava l'actuació als carrers en contra dels neonazis). En un principi, les disputes entre skins giraven entorn de temes territorials, però al cap d'un temps els conflictes van passar a ser polítics.

Aquests obrers antifeixistes, com analitzarem més endavant, van seguir sobretot l'*Oi!*, però al principi també conrearen música d'arrel jamaicana. El grup referent The Redskins, liderada per Chris Dean, va ser l'equivalent a la influència d'Skrewdriver pels skinheads d'ultradreta però pels redskins. Els concerts d'aquests grups eren sovint boicotejats pels ultres neonazis i això va fer que molts dels concerts fossin vigilats per patrulles d'antifeixistes que militaven per capitals com París. El seu posicionament polític, tot i ser d'esquerres, xoca amb la idea de jerarquia, i és per això que s'organitzen per vetllar en contra del racisme de manera suburbial. Els cap rapats que en formen part poden ser anarquistes, socialistes, nacionalistes o llibertaris, i l'estètica és molt similar a la dels nacionalsocialistes; tant, que a vegades les diferències ideològiques quedaven reflectides segons el color dels cordons de les botes.

Tot i així, veient la creixent organització dels neonazis amb organitzacions mundials com B&H, els *redskins* van crear l'Anti Racist Action (ARA), Skinheads Committee Against Racism (SCAR), o els populars SHARP: Skinheads Against Racial Prejudice¹⁷. Com indica el nom, l'organització vetllava per defensar la idea del veritable skin no racista, i funcionaven mitjançant l'assemblearisme apolític, sense tendències polítiques però amb la finalitat comuna de lluitar contra l'extrema dreta. Aquesta organització també va tenir un abast mundial, però la vinculació amb la política va ser molt diferent als diversos països on existia. A l'Estat Espanyol sempre hi va haver un

¹⁶ Skinheads rojos, d'ideals socialistes, comunistes i d'extrema esquerra.

¹⁷ Es va formar el 1987. Més endavant passaran a anomenar-se Skins Against the Nazis (SKANS) i la fragmentació va fer que sorgissin encara més organitzacions, com ara RASH.

contacte amb la política d'esquerres, a la resta d'Europa es conreava la idea de *crew*¹⁸, banda i comunitat i als Estats Units hi havia militància armada als carrers. La popularització de l'ska va ajudar a promoure els ideals antiracistes. L'organització es va fragmentar perquè acabà aglutinant anticomunistes, homòfobs, anti-homòfobs, entre altres posicionaments contradictoris enfrontats (Vegeu Imatge 3 per a observar la ideologia comunista i anarkista de RASH que reflecteix el seu logotip).

Imatge - 3 Logotip de SHARP, Arxiu de l'organització ; Logotip de RASH Astúries, Arxiu de l'organització.

El 1993 es crea a Nova York la Red and Anarchist Skinheads (RASH), una agrupació sorgida de la divisió dels SHARP, que estava formada per militants més polititzats que mantenien amb força els ideals d'antifeixisme. Aquesta nova organització de nou va travessar fronteres i arribà a l'Estat Espanyol. En aquest entorn van sorgir debats sobre el fet de considerar-se antifeixistes, perquè això ja era posicionar-se políticament, i no fer-ho seria deixar que els neonazis s'apropriessin del moviment skinhead.

¹⁸ *Crew*, banda d'amics que es nodreix de la pertinença d'un individu a un col·lectiu que frega la idea de família.

5.4 Skingirls i Gayskins

Les dones també es van buscar el seu espai dins d'un moviment dominat per homes. Des de sempre han format part dels col·lectius skinheads d'una manera minoritària i acompanyant els altres individus masculins. Aquest punt el tractarem més endavant pel que fa a la qüestió musical¹⁹. També hi va haver organitzacions femenines no mixtes d'abast mundial. Edelweiss va ser el referent femení d'skinheds nacionalsocialistes que passà a formar part d'una secció de Blood & Honour. Com en el cas masculí, es posicionen en contra de l'avortament i tendeixen a rebutjar el feminisme actual. També es poden trobar moltes skingirls a les grades de futbol, però no hi ha referents mundials organitzades²⁰.

Hi va haver la conseqüent resposta a causa de la necessitat de visualitzar la lluita antifeixista dins de la generalització que s'estava creant d'associar el moviment amb la ultradreta i, òbviament, van sorgir seccions dins els SHARP o els RASH. Contràriament a les nacionalsocialistes, aquestes s'acosten a les tendències feministes més modernes i rebutgen el masclisme amb fermesa.

L'estètica de les dones també sol ser característica i estandarditzada. El pentinat que llueixen s'anomena *chelsea*²¹, consisteix en rapar-se els laterals del cap deixant un serrell que pot envoltar el clatell i amb trenes llargues davant les orelles; normalment també tenen el cos tatuat. Pel que fa a la vestimenta poden dur botes militars o les característiques *Adidas*, texans o faldilles curtes, "polos" i caçadores d'estètica militar o de camuflatge, *Harringtons* o *Bombers* (Vegeu Imatge 4).

¹⁹ Vegeu 6.8 *Qüestions de Gènere*.

²⁰ Per a més informació respecte al moviment femení internacional i al cas espanyol, vegeu: Liberika. *Skinhead girl, historia del movimiento femenino en Europa*. Desembre de 2007 (Enllaç, consultat el maig de 2018:

<http://liberika.blogspot.com.es/2007/12/skinhead-girl-historia-del-movimiento.html>).

²¹ El terme *chelsea* també pot fer referència a la skingirl, skinhead-girl o *renee* (en alemany).

Imatge - 4 Dues skingirls, Derek Ridgers, The Guardian.

Un altre corrent molt poc explorat és el dels skins homosexuals nacionalsocialistes: els gayskins. S'organitzaren per primer cop el 1974 amb el partit National Socialist League, dels Estats Units. Aquesta postura va ser rebutjada per altres col·lectius homòfobs però es pot entendre que dins d'un moviment d'apologia al culte del cos sorgeixin individus interessats per l'estètica i a la masculinitat que promouen. En aquest sentit resulta interessant la història de Nicky Crane, que mentre militava a B&H assistia a clubs nocturns per a homosexuals²².

Paradoxalment, els gayskins neonazis no accepten persones transsexuals o lesbianes²³. És a dir, fomenten l'homosexualitat masculina, però rebutgen qualsevol

²² Per a més informació respecte als gayskins llegiu la història de Nicola Vincenzo Crane 'Nicky Crane', ex-militant de BM (British Movement) i membre de B&H i membre del grup de RAC anglès Skrewdriver en aquest article: KELLY, Jon. *The secret double life of a gay neo-Nazi*. BBC News Magazine, desembre de 2013 (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.bbc.com/news/magazine-25142557>).

²³ Per a entendre el posicionament d'un gayskin neonazi, vegeu: CHESTER, Nick. *Entrevista con un neonazi gay ruso*. VICE, octubre de 2013 (enllaç, consultat el maig de 2018: <https://www.vice.com/es/article/qb5gx3/entrevista-con-un-neonazi-gay-ruso>).

altre pensament que no impliqui un home blanc, allunyant-se així del moviment LGBTI²⁴. Tot el contrari que els d'esquerres, sempre lligats als moviments d'alliberació sexual.

5.5 Arribada dels skins a l'Estat Espanyol

Tot aquest moviment juvenil que s'ha anat presentant i que s'ha difós sobretot a través de les grades dels camps de futbol va arribar a Catalunya i posteriorment a la resta de l'Estat Espanyol de manera progressiva. Al començament dels anys 60 no hi havia gaire sentiment revolucionari com en altres països europeus a causa de la repressió del règim franquista. Els joves van aprofitar la transició per a acostar-se a ofertes d'oci desconegudes i a noves maneres de relacionar-se i guanyar espais en la societat. Aquesta nova mirada al món va permetre que per primer cop sorgeixin cultures alternatives com el Punk²⁵.

Curiosament, el moviment skinhead va aparèixer per primer cop a Roses, a l'Alt Empordà: era una població sovintejada per joves francesos que hi estiuejaven. Com que a França l'estètica skin va arribar molt abans que a l'Estat Espanyol, a mitjan anys 70 ja eren molts els joves estrangers que lluien el cap rapat i les botes militars, i influenciaven els rosincs adolescents. És per això que en aquella població hi va haver molts joves amb l'estètica skinhead i de seguida es va propagar cap a la capital i la seva àrea metropolitana.

La politització dels joves skinheads de l'Estat Espanyol és una mica paradoxal, diversa i contradictòria en comparació amb els models referents anglosaxons²⁶. En altres països un skinhead original²⁷ era de família obrera i antisistema, amb una estètica determinada i compartida sigui quina sigui la ideologia política.

²⁴ Empro l'etiqueta LGBTI com a forma estàndard del moviment LGBTIQ+, que contempla lesbianes, gas, transgènere, bisexuals, intersexuals, queer i altres posicionaments com el panssexualisme o l'asexualisme.

²⁵ SALVANS, Aleix. *Botes i Tirants*. El Temps, núm. 1750, 2017. (Enllaç, consultat l'abril de 2018: <https://www.eltemps.cat/article/2907/botes-i-tirants>)

²⁶ Entrevista a Quique Badia.

²⁷ L'*original skinhead* és el model que reflecteix millor els valors d'antisistema i obrerisme com en el naixement del moviment, tal com reivindiquen els col·lectius skinheads, l'esperit del '69.

A l'Estat Espanyol el moviment estava fragmentat segons si eres d'extrema esquerra o d'extrema dreta i, en un principi, no es militava a partits polítics. Musicalment, com veurem més endavant, l'skinhead català o espanyol s'acostava al *punk*, l'*Oi!*, el *reggae* o l'*ska* per igual. Per això grups com Skatalà, el primer treball del qual era d'*ska*, va passar a tocar *Oi!* seguint la demanda del públic. Com que part de les primeres referències venien de l'estranger, l'idioma de les cançons impedia l'accés a la comprensió del contingut, sobretot a la dècada dels 80 i 90. *La llengua no és determinant per si t'agrada un grup o no. L'interès està en la música*²⁸. En una entrevista a Estirpe Imperial, comenten l'experiència de tocar en un festival estranger i el fet que els coneguïn internacionalment:

*Sabemos que se venden CD's nuestros fuera de España y que en Italia, quizás por el parecido con nuestra lengua, se nos escucha bastante, pero nunca sabes hasta qué punto la gente conoce tu música*²⁹.

Des de la mort del dictador Franco la ultradreta es va dividir molt i l'acostament a la política dels skinheads amb interès a militar sorgia bàsicament entorn dels esdeveniments musicals. És per això que en un mateix concert van arribar a coincidir joves amb posicionaments d'esquerres amb individus amb una esvàstica tatuada. Aquestes contradiccions ràpidament es van resoldre obligant als grups a posicionar-se, però aquesta manca de referents polítics va fer que, inicialment, alguns skinheads es desmarquessin de la indiferència general i s'aproximessin a organitzacions com B&H o Hammerskins en el cas de la ultradreta, o bé RASH o SHARP en el cas dels d'esquerra. Tot i així, moltes bandes que no militaven a cap organització exercien violència gratuïta com en altres països, element que caracteritza l'esperit skinhead, i la selecció racial de les agressions deixava entendre un lleuger acostament a la ultradreta.

Un altre element paradoxal que caracteritza la cultura skinhead de l'Estat Espanyol és el cas català, la lluita per l'alliberament nacional i l'antiespanyolisme. A Catalunya els skinheads de dretes sempre s'han situat al voltant de la hispanitat, dels ideals anticomunistes i de la referència del passat franquista. Els joves cap rapats d'extrema

²⁸ Entrevista a Carles Viñas.

²⁹ Tres Tercios de Mahou. *Entrevista a... Estirpe Imperial*. Novembre de 2007 (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://tresterciosdemahou.wordpress.com/2007/11/19/entrevista-a-estirpe-imperial/>)

esquerra tenien el punt comú de lluitar per la independència de la nació catalana i s'acostaven a posicionaments socialistes, comunistes i inicialment anarquistes. No hi ha hagut mai cap organització d'skins espanyolistes d'esquerreres a Catalunya, mentre que els joves catalanistes sempre s'han decantat per la lluita antifeixista i hi ha hagut organitzacions actives com els SHARP, que de fet era l'agrupació d'skins catalans més ben organitzada³⁰. Tot i així, també hi va haver algunes organitzacions ultra catalanistes que van arribar a simpatitzar amb Blood & Honour.

Les skingirls neonazis es van organitzar de manera individual i s'afegiren a organitzacions polítiques pel seu propi peu o seguint grups d'amistats. Pel que fa al corrent nacionalsocialista, moltes noies entraren a Edelweiss, però quan s'uniren a B&H moltes d'elles van preferir aproximar-se a Hammerskins o altres col·lectius de menys pes com Celtíberas i Nibelunguen, o bé a la Unidad de SkinGirls de España, que prenien com a referents la USGI de Turí. En general, hi ha una manca d'organització femenina, sempre lligada als moviments masculinitzats en els quals són poc visibles. També hi ha *supporters* femenines, però no solen estar tan organitzades i són encara més minoritàries³¹.

Pel que fa a l'organització dels gayskins neonazis, cal remarcar que aquesta és inexistent i com a molt hi ha simpatitzants de referents estrangers, com els russos Gay Aryan Skinheads (GASH).

³⁰ Per a més informació respecte la diversitat punk-skinhead i l'anomenat *Skankin*, vegeu: FERNÁNDEZ MONTE, Gonzalo; BAJO GONZÁLEZ, Jaime. *Ska en España. La vida no se detiene*. Editorial Milenio, Lleida, p. 87-116, 2015.

³¹ Existeixen *supporters skingirls* organitzades a les grades del RCD Espanyol (Sección Ekuba), del FC Barcelona (Amazonas), del FC València (Yomus i Gol Gran) o de l'Albacete Balompié (Núcleo). Per a més informació, vegeu Liberika. *Skinhead girl, historia del movimiento femenino en Europa*. Desembre de 2007 (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://liberika.blogspot.com.es/2007/12/skinhead-girl-historia-del-movimiento.html>).

6 La música dels skinheads

Els skinheads obrers anglesos simpatitzants amb el moviment migratori s'apropen a la música d'arrel jamaicana la qual té, realment, una gran influència en la música popular dels seixanta i dels setanta arreu. Alhora, a finals dels anys seixanta sorgeix una combinació de l'*ska* (d'origen caribeny) i el rock per a generar una fusió que aglutina públic *punk*, *skinhead* i *street-punk*³²; es tracta d'un gènere que prescindeix de la secció de vents i empra lletres amb reivindicacions obreres, de violència, de futbol i de problemes quotidians de classe obrera. Això és l'*Oi!*. Els skinheads racistes havien de filtrar aquesta influència estrangera i purificar-la mitjançant la creació d'un discurs que reclamés l'origen del gènere. Quan s'afegeixen lletres amb contingut racista, el gènere *Oi!* passa a anomenar-se RAC (*Rock Against Communism*).

6.1 Del moviment suburbà al gènere musical

Als anys seixanta, a la rodalia de les capitals angleses on hi ha barris d'obriers amb joves capficats en la lluita de classe, es forja el moviment skinhead: joves centrats en la diversió, la violència i l'obrerisme. La diversió aglutina moments d'oci com ara partits de futbol, estar amb la *crew*, violència gratuïta o entre bandes, música i concerts, etc. Cal deixar clar que l'origen del moviment no és ni racista ni antifeixista, simplement obrer i apolític, busca la diversió.

Aquests joves escoltaven rock, *ska*, *reggae*, i altres gèneres d'herència jamaicana. Quan la típica formació caribenya d'*ska* deixa de banda la secció de vents i accelera el ritme de manera que s'aproxima a un rock no virtuós, s'origina l'*Oi!*, amb la particularitat temàtica de les lletres obreres i la multiplicitat estètica, ja que aglutina *punks* i *skinheads* per igual. Mica en mica, però, les dues estètiques es decantaren per l'*ska* en el cas dels *punks*, i per l'*Oi!* en el cas dels skins. Paradoxalment, des de fa uns anys, no és necessari que els gèneres musicals equivalguin a lluir una certa estètica, i

³² L'*street-punk* és un moviment que uneix l'estètica *punk* i l'*skinhead*. Les bandes *street-punk* poden combinar membres que vesteixin diferent.

s'està produint un moviment invers recuperant, així, els orígens multiculturals de carrer.

6.2 L'Oi! i el RAC

Així doncs, els skinheads eren generalment apolítics, però aquest creixent moviment juvenil va despertar interessos polítics. Molta gent escoltava la seva música, l'Oi!, un gènere que s'associava amb el soroll i els crits i la violència. De seguida els partits feixistes com el National Front (NF) o el British Movement (BM) van utilitzar la multitud juvenil dels concerts per a captar nous militants i encaminar-los a posicionaments d'ultradreta mitjançant més música nacionalsocialista i la violència que durien a terme en les hores posteriors dels esdeveniments musicals. És aquí on el YNF (Youth National Front) inventa la categoria *Rock Against Communism* i la popularitza creant també la discogràfica *White Noise Records*.

El RAC es diferencia de l'Oi! original pel contingut de les lletres de les cançons mentre nega l'existència d'un origen caribeny. Segons l'historiador Carles Viñas, el RAC és *rock primari amb lletres incendiàries*³³. Les joventuts del partit ultradretà anglès van saber reconduir algunes bandes musicals apolítiques cap a la nova etiqueta, així com seguidors del grup skinhead referent Skrewdriver³⁴. En aquesta primera fornada nacionalsocialista hi va haver grans grups com Skullhead, Brutal Attack i Sudden Impact. A més, el YNF venia marxandatge nacionalsocialista i potenciava concerts racistes. També va iconitzar el cantant d'Skrewdriver Ian Stuart Donaldson, que encara avui és l'ídol dels neonazis; va morir en un accident de trànsit, era militant del YNF i també fundador de Blood & Honour.

El 1980 es va formar la discogràfica alemanya Rock-O-Rama dirigida per l'amic d'Stuart Donaldson, Herbert Eboldt, deixant palesa la manca de censura de la nova forma de llibertat d'expressió musical. L'skinzine *Bulldog* mantenia una columna dedicada al RAC anglès, però el 1985 van tancar la revista. De seguida va sorgir un magazín completament dedicat al RAC gràcies a White Noise Records, i el 1987

³³ Entrevista a Carles Viñas.

³⁴ SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, p. 189-197, 2003.

Skrewdriver crea la publicació *Blood & Honour* amb el suport de grups com Brutal Attack, Sudden Impact, Squadron i No Remorse, que va acabar desembocant en l'organització neonazi més potent d'abast mundial.

Així mateix el YNF crea l'etiqueta RAC i potencia la música nacionalsocialista amb un segell discogràfic que també promovia concerts; una llavor que madurarà gràcies a Ian Stuart Donaldson i el seu grup musical. Cal remarcar que la revista que editaven amb el nom de la futura organització neonazi només tractava temes musicals i era apolítica, ja que s'havia separat del YNF. Potser per això captava tants cap rapats que seguien l'estrella skinhead.

La música té un paper cabdal perquè és un element de cohesió i de socialització. Cohesiona internament els grups, i socialitza amb els concerts, que molts cops és l'espai d'interacció entre els individus que assumeixen una determinada estètica. Per tant, la música és cabdal. També és un mitjà de difusió, d'idees i d'estil.³⁵

Entretant, els comunistes i els anarquistes veien com el RAC s'estava apropiant del gènere *Oi!*, i la idea d'*original skin* no coincidia amb la nova imatge xenòfoba. Mica en mica els grups musicals d'*Oi!* anaren transformant les seves lletres cap a l'antifeixisme, i aquest posicionament no agradava a tothom. Hi va haver grups com Sham 69 o Angelic Upstarts que van perdre gran part del públic en declarar-se antifeixistes. De fet, la CNT Records es va crear amb la intenció que la música polititzés els joves skinheads i penetrés en les seves idees.

A París molts dels concerts d'*Oi!* eren boicotejats pels neonazis, cosa que va obligar als redskins a organitzar-se en patrulles per evitar-ho. En aquest context es pot entendre per què els antifeixistes no estaven lligats a un partit en concret, ja que s'organitzaven localment en contra del feixisme i estaven en contra de les jerarquies. Aquests moviments aglutinaven anarquistes, llibertaris, socialistes o nacionalistes³⁶.

Tot i així, els fans de l'*Oi!* que estaven en contra del RAC es van organitzar per vetllar per l'esperit de l'*original skin* en organitzacions com ara SHARP, RASH, Anti Racist Action (ARA), Skinheads Committee Against Racism (SCAR) o Portlant United

³⁵ Entrevista a Carles Viñas.

³⁶ A Catalunya el moviment skinhead d'esquerres va adquirir un posicionament socialista.

Skinheads (PUSH)³⁷. Roddy Moreno del grup The Oppressed va crear el segell Oi! Records, el qual enregistrava la col·lecció *Skins & Punks* en què apareixien grups com The Press, The Radicts o Last Rough Cause. A més, Moreno va ser el promotor de SHARP d'Anglaterra, ajudat per Daryl McDougal del grup d'ska Big Shot. Aquestes organitzacions fomentaven els concerts d'*Oi!* i potenciaven grups com Bad Manners, The Blaggers o The Loofers.

Al punt 6.9 – *Similituds entre l'Oi! i el RAC* – trobareu una ampliació de les diferències entre els gèneres musicals, així com la posada en escena i la simbologia que s'exhibeix en els concerts entre altres elements similars d'esperit skinhead. Cal remarcar que l'etiqueta *Oi!* l'empren sovint grups musicals d'ideologia racista i, a vegades, captar el veritable posicionament polític és complicat. Aquest fet és recurrent en neonazis que pretenen reivindicar l'*Oi!* com al gènere musical apolític que era a l'inici per així, des del no posicionament, poder captar més gent amb el posterior discurs racista. És per això que alguns cap rapats llueixen tatuatges amb la paraula *Oi!*³⁸.

6.3 Com arriba la música a la Península

Com hem vist, a Roses va germinar el moviment skinhead a causa de les freqüents visites de joves francesos; aquests estrangers que venien de vacances van portar una forma de vida, una aparença i, com no podria ser d'altra manera, una música concreta que representava la nova identitat col·lectiva. És així com van sorgir els primers grups d'*Oi!* a terres catalanes, amb referències internacionals com Sham 69 o Skrewdriver. Moltes de les bandes es formaven en garatges per part de quatre amics amb interessos musicals. *Es formen de forma espontània. Quatre amics o amigues avorrits que un dia decideixen formar una banda. Com qualsevol grup de música, però ells fan unes lletres que són diferents*³⁹.

Aquest moviment va arribar quan a l'Estat Espanyol els adolescents es relacionaven entorn el fenomen *fandom* i agafaven referents musicals per a emmirallar-se (The Beatles, The Rolling Stones, Mustang, Los Salvajes, etc.). La transició afavorí

³⁷ Vegeu *Annex I - Glossari*.

³⁸ Entrevista a Sergi Fuentes (skinhead antifeixista).

³⁹ Entrevista a Carles Viñas.

l'acostament a ofertes desconegudes i això va permetre la difusió del *punk* i d'altres estils alternatius. A Euskal Herria, Madrid, el País Valencià i a Catalunya hi va haver grans respostes musicals, com la *movida punk*, el *Rock Radical Basc* (RRB), la *movida viguesa* l'ona laietana o la *movida madrileña*.

Precisament al País Basc el moviment skinhead va arrelar fortament i va tenir gran presència i difusió gràcies a referents musicals com Kortatu o Cicatriz. El RRB també va ajudar a difondre l'estètica *punk* i skinhead, això ho va aprofitar l'organització política d'Herri Batasuna amb campanyes com *Martxa eta Borroka* (Festa i lluita) que promovien l'alliberament nacional a l'ombra dels mitjans de comunicació, les quals mai es van interessar en cobrir la nova oferta cultural espanyola ni anglosaxona. Cal dir que la presència del *punk* era superior a l'*skin*, i molts grups es definien així, com ara La UVI, Larsen, La Broma de Ssatán, Desechables, MCD, Último Resorte o Kangrena.

A Catalunya hi havia menys *punks* que al País Basc però, en canvi, l'*Oi!* arriba primer aquí: els primers skins catalans van ser una generació amb gran activitat musical; un exemple en són Enrique Gallart 'Quique' del grup Skatalà o Carles Triviño 'Fray' de Decibelios. Els grups més coneguts de la primera fornada *punk* i skinhead van ser Puril Oi!, Attack, L'Odi Social, Clinic Humanoids, Último Resorte, Necrofilia i 1984, entre molts d'altres, els quals actuaven en bars on es començava a escoltar aquests estils⁴⁰.

El primer gran grup *punk* va ser Skatalà, que sempre va tirar cap a la música jamaicana com l'*ska* però que aglutinava skins i *punks* amb lletres en català, castellà o anglès. Es declaraven obertament antifeixistes i eren conscients que els cap rapats dels Boixos Nois (*supporters* del FC Barcelona) o de les Brigadas Blanquiazules (*hooligans* del RCD Espanyol) mai serien benvinguts als seus concerts. No va passar el mateix amb Fray i el seu grup Decibelios, que no va saber aturar el creixent posicionament racista del seu públic. Aquesta banda es va fer molt coneguda per les sanguinàries posades en escena, sobretot reconeguts per haver dissecat un cap d'un brau i haver llençat tripes i sang al públic. El grup es va acabar decantant per l'*Oi!* i tots els membres es van fer skins convertint-se, així, en un referent dels cap rapats barcelonins. Aquesta mena d'unió

⁴⁰ VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, p. 121, 2001.

punk-skin que caracteritza el panorama juvenil català dels vuitanta acceptava actuacions tan transgressores com lluir una esvàstica per a provocar^{41 42}.

La segona fornada d'*skinheads* va acabar separant els *punks* dels *skinheads*, fins i tot va causar conflictes en certs espais que abans havien estat compartits. Part d'aquesta nova generació juvenil era seguidora de Decibelios i gran part d'aquest públic era obertament neonazi, cosa que promovia la difusió de la seva ideologia. De fet, la banda mai va acabar de posicionar-se i la simbologia variava segons l'espai. En un concert, Fray va acabar amb una bandera espanyola i una d'anarquista en cada mà, cosa que va encendre el públic. Aquí el moviment *skinhead* també va quedar dividit i rivalitzat en antifeixistes i neonazis d'ultradreta, provocant, així, nombrosos enfrontaments pels carrers de Barcelona als anys vuitanta.

Òbviament, el panorama barceloní era una petita mostra del que succeïa a la resta de l'estat: a Roses es va celebrar una trobada neofeixista el 1986, i dos mesos després es repetia a Lloret de Mar amb molts militants de Juntas Españolas (JJEE) i les seves joventuts (JJJJ)⁴³; els neonazis espanyols mai van arribar a tenir gaire contacte amb els seus companys europeus. En un inici, el moviment s'organitzava territorialment, i hi va haver molts neonazis al famós triangle: Madrid, València i Barcelona; tot i així, en altres capitals com Saragossa o Màlaga també hi va haver molta representació de cap rapats d'ultradreta. Aquestes ciutats eren freqüentades per membres de les Brigadas Blanquiazules (BBBB) en recerca de contactes nacionals.

Mica en mica la ultradreta es va anar apoderant de més ciutats i els *skinheads* neonazis aclaparaven l'atenció dels mitjans. A Barcelona es va crear la Vanguardia Nacional Revolucionaria (VNR), que basa les seves actuacions en agressions violentes, així com els badalonins Águilas Negras, responsables de l'intent de cremar viu un immigrant d'Arenys de Munt; fins i tot va sorgir la idea de crear un Ku Klux Klan al

⁴¹ Per a més informació sobre el naixement del panorama *skinhead* als Països Catalans, vegeu SALVANS, Aleix. *Botes i Tirants*. El Temps, núm. 1750, 2017. (Enllaç, consultat l'abril de 2018: <https://www.eltamps.cat/article/2907/botes-i-tirants>).

⁴² Per a més informació sobre el *punk* català, vegeu ANGLADA, Ramon. "El Punk Català no ha Mort", a La Directa, març de 2017. (Enllaç, consultat l'abril de 2017: <https://directa.cat/punk-catala-no-ha-mort>).

⁴³ Les JJJJ eren les joventuts de JJEE (1983-1993), una coalició política d'extrema dreta radical renovadora que es va emmirallar amb el *National Front* francès i que van acabar desembocant a Democracia Nacional (DN). Sergio Durán, de Roses, és un dels responsables de la creació del nucli neonazi, i també va ser membre de les Brigadas Blanquiazules.

Maresme⁴⁴. Pel que fa a la difusió d'aquests ideals, així com del RAC espanyol que cada cop guanyava més presència en aquests cercles, van sorgir publicacions en forma d'*skinzíns* o *naziskins*⁴⁵.

Les primeres mostres de RAC autòcton van arribar als finals dels vuitanta amb grups com Fuerza Joven – precedents de Generación Violenta–, Alternativa 3, V Columna (de Barcelona) i Producto Nacional. Les seves referències eren, com no podia ser d'altra manera, els anglesos Skrewdriver, No Remorse, Skullhead i els francesos Bunker 84 i Legion 88, i basaven els seus missatges en apologia nazi, el racisme, l'expulsió dels no blancs d'Europa i el rebuig a les drogues. El concert Por La Raza del 1992 a València o el de Màlaga⁴⁶ pocs mesos més tard van funcionar com a catalitzadors del gènere a l'estat. Els militants d'Acción Radical – que són els que van organitzar el primer gran concert – formaven part de División 250 i Klan però alhora, a Madrid, sorgien Estirpe Imperial i Krasny Bor 1943. Seguidament van anar emergint altres formacions com Zetme 88, Batallón de Castigo (grup format en una presó on els músics anaven variant), Alea Jacta Est, 3ª Via, Depresión, Centuria Hispánica, Falcata, Íberas Saiti, Odal, Reconquista, Rebelión, Legió Negra, Sección de Asalto, entre altres bandes una mica posteriors⁴⁷.

A Catalunya hi va haver grups de RAC espanyolistes com Patria (que es dividirà en Tormenta Blanca, 14 Palabras i Sangre y Oro), Torquemada 1488, Clinic Klan, Combat Rume, Hermanos Blancos, Estandarte 88, Código de Honor, Tercios, Resurgir Blanco, Tiempo de Ataque, Nación Íbera o Cruzada. Inicialment, pel que fa als grups nacionalsocialistes catalanistes que van promoure el gènere del moviment 33⁴⁸, hi va haver poques representacions musicals, però la llavor la va sembrar Corpus de Sang.

Gran part dels noms de les bandes així com dels treballs discogràfics o de les cançons contenen simbologia estesa sols en els cercles involucrats, i sovint són referències a guerres o batalles, noms d'armes, gasos tòxics, i dates importants. Entre els símbols més recurrents hi ha el número 88 que fa referència a la vuitena lletra de l'abecedari per a referir-se a *Heil Hiter!* o el 14, que és una cita de les catorze paraules de

⁴⁴ VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, 2001.

⁴⁵ Vegeu el punt 6.7 *Discogràfiques, finançament i comerç*.

⁴⁶ Vegeu el punt 6.6 *Els concerts de RAC*.

⁴⁷ Per a veure més grups de RAC, vegeu *Annex II - Arxiu de grups de RAC*.

⁴⁸ Vegeu el punt 6.4 *Situació musical actual*.

David Lane⁴⁹. Així, *skinzins* com *Zyklon-B* fan una clara referència a un gas letal emprat als camps d'extermini nazi, mentre que la banda Torquemada 1488 fa referència a les 14 paraules i al líder nazi alemany mentre ret homenatge a l'inquisidor Tomàs de Torquemada, promotor de l'expulsió dels jueus de la Península Ibèrica i de diversos assassinats en fogueres com a "actes de fe" del segle XV.

Els *skinheads* antifeixistes van seguir amb bastant fidelitat el que succeïa musicalment als països anglosaxons, tot i que en el cas català l'escena era i segueix sent compartida amb els *punks*, i també es van popularitzar grups d'*ska* i *reggae* com els esmentats Skatalà, Olor Insoportable, Pisando Fuerte, Dr. Calypso, Komando Moriles, Números Rojos i Skarabajos. L'*Oi!* i el *punk* també es van anar creixent de manera creixent amb l'aparició de grups com Xent del Barri (precedents d'Olor Insoportable i Pisando Fuerte), Suburban Rebels, Pilseners, Opció K-95, Remences, Cosa Nostra, Frontpilsen, etc. Posteriorment també van aparèixer grups com Malas Cartas, Desperta Ferro, Street Bastards, Red Blanner, Puñaladas, Avalots, Ajuste de Cuentas, etc. A Madrid va sorgir Non Servium, principals referents d'*Oi!*.

6.4 Situació musical actual

A Catalunya el RAC ha tingut molta presència però sempre que hi ha hagut posicionaments racistes ha estat per part de grups espanyolistes; és a dir, el catalanisme neofeixista ha tingut poca influència musical i extramusical. En canvi, les bandes ultradretanes amb reivindicacions espanyolistes han acabat aclaparant la mentalitat xenòfoba, catòlica i racista; és per això que els grups de RAC catalans realment defensen la unitat de l'Estat Espanyol i estan en contra dels independentistes, que passen a ser un enemic més a combatre perquè amenacen la integritat del país.

⁴⁹ Les 14 paraules de David Lane són una consigna nazi: *We must secure the existence of our people and a future for white children* (trad. *Hem d'assegurar l'existència de la nostra gent pel futur pels nostres descendents blancs*).

Pel que fa als catalans nacionalsocialistes, que sobretot s'han relacionat al voltant de l'organització de supporters del FC Barcelona – els Boixos Nois⁵⁰– no han tingut mai representació política. La seva música s'agrupa dins l'etiqueta 33, que de fet és un moviment estès entre els skinheads catalans, fent referència al número de les inicials del lema racista “*Catalunya Catalana, ni espanyola ni musulmana*”⁵¹. Tot i així, sovint ells mateixos es reafirmen que fan *Oi!* i comparteixen escenaris amb altres grups que sí que conreen aquest gènere. És impossible garantir un posicionament polític concret per part del públic que assisteix a aquests concerts, i és per això que amb aquesta mena de grups que no s'acaben de posicionar succeeix el mateix que va viure Decibelios: aconseguen seguidors de diferents ideologies.

No són grups explícitament racistes, però arrossegueu un tipus de públic que pot ser 33. [...] No tenen un component nazi ni antifa, però hi ha molta germanor i convivència entre els dos corrents, i això és xungu, perquè com a skinhead antifa em sento estrany, no puc estar amb gent d'aquesta ideologia. A vegades, si coincideixo amb gent d'aquesta mena en un concert, per no buscar problemes giro la cara, però no puc estar còmode amb gent que alça el braç al meu voltant.

52

Actualment l'*Oi!* gaudeix de molta tolerància social malgrat el rebuig de l'estètica violenta amb el cap rapat, però no passa el mateix amb el RAC. La música nacionalsocialista no està ben vista i, actualment, pateix una censura que ha arribat a prohibir la reproducció de cançons de l'estil a l'Spotify, reproductor en línia per excel·lència. A més de les bandes històriques esmentades al punt anterior, hi ha hagut una decadència productiva, en part generada per la dissolució dels grups mítics com Estirpe Imperial, Toletum, Patria o Torquemada 1488. De fet, Estirpe Imperial va publicar una reedició de quatre temes reconeguts el 2016 (Autoeditat, 2016) i el

⁵⁰ Grup de supporters del Barça que van estar actius des del 1981 fins el 2005 (tot i que no s'han dissolt) i que han protagonitzat episodis de violència al voltant del Camp Nou amb un alt contingut racista i al principi catalanista. Han tingut moltes seccions de hooligans en diverses poblacions catalanes i espanyoles.

⁵¹ Aquest moviment és molt més complex, però per raons d'extensió queda fora d'aquest treball. Cal deixar clar que la representació de la música del moviment 33 és menor que el RAC, però gaudeix de més tolerància perquè es camufla entre l'*Oi!* en català. Un dels principals grups és Corpus de Sang, però n'hi ha d'altres que sense un missatge racista aglutina públic patriota 33, com ara Reconquesta, Codi de Silenci o Punys Fora.

⁵² Entrevista a Sergi Fuentes (skinhead antifeixista).

cantant, Ramiro, segueix en actiu i el conviden en alguns concerts. Tot i així, aquests grups i, per exemple, División 250, Batallón de Castigo (grup format a la presó d'Alcalá de Henares on tocaven a l'ala B, secció femenina, ja que gaudien de facilitats per aconseguir permís) o Klan encara se segueixen escoltant i versionant.

Tot i això, encara existeixen grups de RAC que enregistren CDs i realitzen concerts secrets per a certes organitzacions o que participen en festivals internacionals de caire neofeixista. Encara que els seus ideals es persegueixin, la música segueix sent un canal més per a expressar-se i difondre el seu missatge polític. Malgrat tot, també fa uns anys que es produeix un intent de camuflar la ideologia racista en temes no tan explícits, com passa amb Irreductibles, Jolly Rogers o amb els italians Bronson; aquestes formacions tenen temes molt variats que reflecteixen l'esperit skinhead, problemes quotidians, alcohol i diversió però, en canvi, el públic que arrossegueu són neonazis que saben que amb aquests grups poden expressar-se i aixecar el braç sense que hi hagi censures ni problemes amb altres oients. És per això que estan fent molts concerts i fins i tot gires europees. De fet, Jolly Rogers, una banda d'El Masnou, té videoclips que acumulen més de 350.000 visites⁵³.

Tret del pas a difondre missatges de manera subliminar amagant la realitat xenòfoba d'una banda i dels seus seguidors, no hi ha gaires més canvis en l'activitat musical. Els espais on realitzen els concerts gairebé sempre segueixen sent els mateixos: sales alternatives reservades per organitzacions polítiques, o bé esdeveniments concrets o l'aniversari d'alguna banda musical en concret. L'ambient de les actuacions segueix sent sectari, marginal i hi ha un fort component de germanor. Les referències simbòliques també són prou explícites, així com banderes de tot tipus i pancartes en homenatge a herois i màrtirs. Per tant, tot i l'aparent creença que, amagant el missatge, un grup pot arribar a més gent, això no es tradueix en l'assistència als concerts a causa del secretisme d'aquests i el sectarisme entre els grupuscles.

Últimament, gran part de la difusió de la nova música es realitza sense censures per les xares socials i, darrerament, aquesta informació també es trasllada en cartells dels concerts, que apareixen amb tranquil·litat sense témer agressions de col·lectius contraris ni controls policials. Així, aquestes bandes empen pàgines de Facebook, Twitter o altres plataformes per a arribar a un públic que, per primer cop, no té per què ser skinhead ni compartir una ideologia concreta, i el missatge que els arriba tampoc és

⁵³ Vegeu el punt 7.2 *Als Països Catalans*.

explícitament nacionalsocialista, tot i que les fotos que pengen de les actuacions sí que ho són i s'hi poden copsar símbols de tota mena: juguen amb l'ambigüitat, aquesta és la nova direcció que acull el RAC. Cal mencionar que hi ha grups d'ideologia nacionalsocialista que s'acosten a gèneres com el *black metal*, el *trash*, el *heavy* o música pagana, i hi segueix havent gent que reivindica l'etiqueta *Oi!*⁵⁴.

Actualment, hi ha grups de RAC espanyols en actiu com ara Jolly Rogers, Irreductibles, 1ª Vanguardia, Arrahona, Post Mortem, Arjuna, Iberian Wolves, Celtiberian o Impertinencia. El novembre de 2017 els membres de les bandes Batallón de Castigo i Más Que Palabras van ser enviats a presó per promoure la violència amb la difusió d'ideologia nazi a les seves lletres i per la venda de marxandatge nacionalsocialista⁵⁵. De tota manera, la música racista s'ha vist redirigida darrerament i el RAC passa a ser un estil més.

*Si entres en el circuit de música d'extrema dreta, és molt probable que ja no trobis RAC. [...] Aquesta gent, o s'han tornat rockers, o tiren per altres estils musicals.*⁵⁶

6.5 L'ús d'Internet

La difusió de totes les formes musicals s'ha vist potenciada durant les últimes dècades gràcies a Internet. Part d'aquest increment de les tecnologies es deu a la globalització i als seus efectes de democratització de la informació i la rapidesa en transmetre-la. Així, xarxes socials com ara Facebook, Twitter o Instagram actuen actualment com a font difusora principal.

*El RAC arriba a un jove perquè te'l fan arribar, ja sigui per amics, coneguts o per atzar navegant per Internet . Ara sí que té un paper vital i ha fet un pas important en la difusió.*⁵⁷

⁵⁴ Hagués sigut interessant entrevistar Sergio Morales, cantant i guitarrista del grup de RAC Jolly Rogers amb qui hagués pogut parlar sobre l'etiquetatge de la seva música, de si creu que ha adoptat una funció, de la difusió i de qüestions de gènere entre altres qüestions, però finalment no ha estat possible.

⁵⁵ Vegeu el punt 7.1 *La ultradreta a l'Estat Espanyol*.

⁵⁶ Entrevista a Quique Badia.

En el cas del RAC, YouTube és l'eina que més ha potenciat la seva música i es poden trobar molts vídeos – no oficials – fets per seguidors d'un grup en concret, així com llistes de reproducció enormes. També han emprat blogs i fòrums per a difondre la discografia que va apareixent de manera actualitzada però gran part d'aquesta informació s'engloba dins de pàgines que fan apologia al nazisme, que neguen l'Holocaust, que inciten a l'odi o directament webs de partits polítics. D'entre els blogs que actualment promouen aquests ideals, hi trobem:

- Blog personal de difusió de portades dels treballs discogràfics → <http://musica-nazionalista.blogspot.com.es/>
- Blog internacional de difusió d'informació sobre el RAC, consta d'un arxiu de grups d'arreu → <http://www.rac-forum.org/forum/>
- Distribuïdora de marxandatge nacionalsocialista amb seu a Madrid, recentment portada a judici → <https://www.panel555.com/>
- Web de l'organització Cuenca Nacional Revolucionaria → <http://patriotascuenca.blogspot.com.es>
- Web actiu de venda de marxandatge nacionalsocialista amb molta música RAC i *Oi!* d'arreu → <http://www.casualnonconforme.com>

En uns inicis el moviment nacionalsocialista es coordinava mitjançant la *darknet* i amb canals de missatgeria anònims (com l'IRC: *Internet Relay Chat*), però també succeïa i segueix passant amb grups polítics de tota mena. A partir de l'entrada de la telefonia mòbil i de nous canals de comunicació la Internet oculta ha anat perdent influència i ha quedat desfasada, tot i que encara funciona el correu electrònic per a fer arribar els concerts.

The Internet has been used to communicate a wide variety of content deemed offensive to the point of criminal prohibition in one or more jurisdictions. Such material includes child pornography, neo nazi propaganda, and advocacy of

⁵⁷ Entrevista a Sergi Fuentes (skinhead entifeixista).

*Tibetan independence, to list but a few. Jihadist propaganda and incitement messages also abound in cyberspace.*⁵⁸

En un estudi realitzat per The Institute for Advanced Studies d'Àustria, Manuela Caiani i Linda Parenti analitzen l'activitat virtual dels grups d'extrema dreta⁵⁹. Van analitzar 90 grups violents i 87 webs actius per a captar com es comuniquen i creen una identitat, la mobilització i la internacionalització dels continguts web. D'entre les connexions cal diferenciar l'activitat d'organitzacions polítiques, de grupuscles skinheads i bandes musicals i de neonazis, ultranacionalsocialites i altres plataformes d'interès cultural de l'estil. La següent taula resumeix el contingut dels blogs més actius amb contingut feixista:

Type of group	International/ crossnational contacts %	Regional/local contacts %
Nostalgic and Revisionist org.	50.0%	41.7%
Political parties, movements and nationalistic org.	38.5%	41.7%
Sub-cultural youth groups (Sport and music groups), and Skinheads	34.8%	8.3%
Neonazi org.	25.0%	8.3%
Cultural, traditionalist catholic	22.2%	0.0%
Commercial groups and Publishers	0.0%	0.0%
Total	29.3%	20.7%
<i>Average of contacts for each group</i>	11	4.6

Imatge - 5 Taula amb el contingut més recurrent dels webs feixistes espanyols, (CAIANI, Manuela; PARENTI, Linda. The Spanish extreme right and the Internet. Análise Social, Vol XLVI, p. 727, 2011).

Les autores se sorprenien quan observaven que, a l'Estat Espanyol, l'extrema dreta no és tan violenta com en altres països però que, tot i així, hi ha més representació

⁵⁸ BROADHURST, Roderic. GRABOSKY, Peter; ALAZAB, Mamoun; BOUHOURS, Brigitte; CHON, Steve; DA, Chen. *Crime in Cyberspace: Offenders and the Role of Organized Crime Groups*. Australian National University Cybercrime Observatory, Canberra, 2013.

⁵⁹ CAIANI, Manuela; PARENTI, Linda. *European and American Extreme Right Groups and the Internet*. Ashgate, The Institute for Advanced Studies, Austria, 2013.

ultradretana⁶⁰. Part de l'activitat virtual és duta a terme gràcies a partits com el Frente Nacional, La Falange, Fuerza Nueva i altres organitzacions locals. El contingut, reflectit en la imatge anterior (Vegeu Imatge 5), fins el 2011 era sovint escrit en castellà, i només un 10% de les pàgines ho traduïen a l'anglès, un 30% ofereix enllaços a altres organitzacions internacionals de la mateixa ideologia (mentre que a la realitat hi ha més connexions físiques que les que reflecteix la xarxa), un 32% ni tan sols inclou un formulari de contacte, un 10% compta amb un butlletí de correu electrònic, un 17% actualitza l'agenda d'actes, un 3,4% inclou activitats d'altres grups, etc. Això sí, les pàgines espanyoles sovint prefereixen realitzar debats a connectar amb altres webs internacionals.

En definitiva, la ultradreta espanyola no ha actualitzat el seu discurs respecte al nacionalsocialisme actual (*new right*) i se sol basar en arguments nostàlgics, històrics i revisionistes del passat. Sovint, molts blogs publiquen aspectes bibliogràfics de Franco, líders nazis, el procés basc i ETA, o lectures d'intel·lectuals espanyolistes com Primo de Rivera i Unamuno, entre d'altres. A l'Estat Espanyol l'ús d'Internet s'ha relacionat amb la voluntat d'informar els simpatitzants, mentre que a Itàlia o a altres països europeus els webs són un canal de captació vital i estan molt més actius. Al cap i a la fi, els militants virtuals pretenen traslladar informació i construir una identitat. Segons Xavier Casals, la ultradreta no s'ha sabut organitzar políticament des de 1970, i per això rau descentralitzada i és distant entre col·lectius tot i ser molt similars⁶¹.

6.6 Els concerts de RAC

Com bé va definir el periodista Antonio Salas al seu llibre *Diario de un skin* al qual narra l'experiència d'infiltrar-se al grup Ultrassur del RC Madrid, els concerts són privats, secrets, sectaris i perillosos si no coneixes a certes persones:

A pesar de haber telefonado en cuatro ocasiones a los organizadores del evento, la División España de Blood & Honour, no conseguí que me facilitasen

⁶⁰ CAIANI, Manuela; PARENTI, Linda. *The Spanish extreme right and the Internet*. Análise Social, Vol. XLVI (201), p. 721, 2011.

⁶¹ CASALS, Xavier. *La ultraderecha española: una presencia ausente (1975-1999)*. Ortega y Gasset Foundation Seminar, 1999.

con antelación la dirección del lugar donde se celebraría el acto. Sabían que la policía, entre otros, seguía atentamente sus pasos y manifestaban una extrema desconfianza. [...] “Tú vente para Zaragoza, y cuando estés aquí me llamas y yo te indico cómo llegar al local...” [...].

El concierto se iba a organizar en el pabellón municipal de Casetas, Zaragoza [...]. Sin embargo, se averiguó que el objeto de la concentración “era celebrar un acto organizado con la participación de grupos y personas de ideología neonazi” [...]. Finalmente el concierto se celebró en un polígono industrial de Cuarte de Huerva, Valencia.

Los alrededores estaban tomados por la policía, aunque de paisano y discretamente apostados en sus coches [...].⁶²

Salas va ser capaç d'infiltrar-se durant un any al cercle neonazi espanyol més potent de principis de segle: els Ultrassur són, de llarg, els supporters espanyols que més violència han exercit fora del camp de futbol, i al seu historial hi ha innumbrables pallisses i assassinats a aficionats de tot tipus, ja siguin de color, seguidors de l'equip rival o skinheads de bandes desconegudes. La fita periodística transcendeix, però, amb les relacions entre skins i Salas: aconseguix intimar amb el creador de la Llibreria Europa Pedro Varela Geiss⁶³, Miguel Serrano (pensador nacionalsocialista xilè), Ramon Bau Fradera (membre de la CEDADE – Círculo Español de Amigos de Europa– que quan es va dissoldre va passar al CEI – Círculo de Estudios Indoeuropeos– i editor de *Mundo NS/Bajo la Tiranía* d'Ediciones Wotan de Barcelona) i la coneguda banda de RAC xilena Odal Sieg, entre altres neonazis *casuals* que han abandonat la militància a grupuscles skinheads així com l'estètica de dur el cap rapat⁶⁴ per a portar a terme l'estratègia que

⁶² SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, p. 161-189, 2003.

⁶³ La Llibreria Europa va estar operativa entre el 1983 i el 2012 i va ser reoberta fins el 2016. Fou un centre de difusió nacionalsocialista al cor de Barcelona on s'hi reunia la CEDADE (Centro Español de Amigos de Europa) i hi freqüentaven membres de partits com Plataforma per Catalunya (PxC) i Juntas Españolas (JJEE), entre molts altres. Pedro Varela Geiss n'és el creador i és membre de la CEDADE (antecessors de Devenir Europeo i del Círculo de Estudios Indoeuropeos).

⁶⁴ El casualisme és un moviment sorgit a les grades de futbol que pretén burlar els controls policials lluint una vestimenta més dissimulada per poder seguir exercint violència. Per a més informació, vegeu: Elegancia y Arrogancia. *Casualismo, una forma de vida*. Abril de 2010. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://eleganciayarrogancia.blogspot.com.es/2010/04/casualismo-una-forma-de-vida.html>)

ha d'emprendre la ultradreta i ajudar a difondre certs valors a la militància amb menys experiència.

En definitiva, el periodista, que finalment es descobreix mentre *feien neteja* per les rodalies del Bernabeu⁶⁵, aconsegueix contactar amb molta gent i teixeix una xarxa de relacions prou àmplia que li permet accedir a espais reservats per a la militància més veterana; és així com pot assistir a concerts com ara el *De la Raza* per *Fallas*.

He pogut constatar que és difícil saber quan i a on hi ha un concert de RAC si no formes part del cercle que l'organitza. Sí que hi ha cartells pujats a les xarxes, segurament posteriors al concert (vegeu Imatge 6).

Imatge - 6 Cartell del concert de DNJ a Huelva el 2009, DNJvideos (Youtube) ; Cartell del concert del dia de la Hispanitat a Madrid organitzat per Asalto Sonoro, DiagonalPeriódico, 2013.

Aquest secretisme es deu a la por que als concerts hi assisteixin periodistes, policies o antifeixistes; de fet, ni als blogs feixistes més actius hi anuncien les activitats properes. Hi ha hagut casos de visites sorpresa d'escamots antifeixistes, batudes

⁶⁵ Frase que empen sovint els grupuscles skinheads per a referir-se a la patrulla pels carrers en cerca de víctimes indefenses a qui apallissar.

policials i altres atacs durant alguns concerts tradicionals com el del Dia de la Hispanitat del 12 d'octubre⁶⁶ o altres trobades de l'estil.

El concierto se suspende porque la Guardia Civil se entera de donde es y va dos veces al lugar a amenazar al encargado. No contentos con ello luego hicieron lo mismo en el Ayuntamiento del que dependía la zona, para asegurarse de que entre unos y otros allí no se celebrara el concierto. Ni más, ni menos. Ni guarros ni nada de eso. Lo ocurrido en Usera, con el linchamiento al que iba a ser sometido Josué Estébanez en el metro y las consecuencias que ello tuvo para los que iban muy ufanos a currarse el abuso, sin duda incidió, pero no tanto en el concierto como en el resto de actividades programadas para ese fin de semana.⁶⁷

Cal explicar que als anys vuitanta molts grupuscles neonazis espanyols estan disposats a desplaçar-se per anar a festivals de RAC organitzats pel partit anglès YNF. El primer gran concert a territori espanyol va ser el concert *de La Raza Fallas* del 1992, organitzat al País Valencià per Acción Radical⁶⁸; hi van participar grups internacionals com Battle Zone, No Remorse, la col·laboració dels valencians División 250 i Violent Storm (els quals no van poder arribar a causa d'un accident que va acabar amb la vida de tots els membres menys el cantant) i, malgrat la desgràcia, es va considerar un èxit rotund perquè va ser capaç de burlar la policia secreta i els antifeixistes mantenint en secret el lloc del concert fins pocs minuts abans de començar. Mesos més tard, Màlaga va acollir un altre gran concert al qual van participar els italians Verde Bianco Rosso.

Els concerts de RAC segueixen sempre el mateix patró que, tot i les diferències ideològiques òbvies, no és gaire diferent dels d'*Oi!*: tant se val quin sigui l'espai mentre hi pugui haver diversió i es gaudeixi d'una certa marginalitat en vers els veïns o els centres urbans; solen ser sales alternatives o privades que es lloguen especialment per a

⁶⁶ Vegeu la notícia d'un concert de celebració del 12 d'octubre, que s'havia de celebrar a Sabadell, al barri de Poblenou de Barcelona que va acabar amb un enfrontament amb els antifeixistes del barri: <https://www.youtube.com/watch?v=GvMiCgInM5s&feature=youtu.be>

⁶⁷ Tres Tercios de Mahou. *Entrevista a... Batallón de Castigo*. Abril de 2010 (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://tresterciosdemahou.wordpress.com/2010/04/02/entrevista-a-batallon-de-castigo/>)

⁶⁸ Acción Radical (AR) va ser un partit polític d'extrema dreta amb gran presència al País Valencià. Són els responsables, entre altres casos d'agressions, de la mort de Guillem Agulló, militant de Maulets a Burjassot, mort del qual va esdevenir icona de l'independentisme dels Països Catalans. Un dels principals líders va ser Manuel Canduela, ara president de Democracia Nacional (DN) i també membre de la banda División 250. També hi va haver militants que tocaven a la banda barcelonina de RAC Producto Nacional.

l'esdeveniment. L'escenari ha de ser prou gran perquè els músics es puguin moure i no cal que estigui elevat respecte al públic, que se sol moure activament davant d'ells. La precarietat d'aquestes actuacions fa que l'equipament sonor no sigui gens rellevant, així com la presència d'un tècnic de so o de llum.

La banda musical està formada per un bateria, un o dues guitarres, un baixista i un cantant: el format estàndard dels grups de rock i pop. Hi ha algunes bandes de RAC, com ara Estirpe Imperial o División 250, que empren sintetitzadors per a les cançons tranquil·les⁶⁹.

Imatge - 7 Concert de Batallón de Castigo amb molts braços alçats, La Vanguardia.

Imatge - 8 Concert de Brigada 1238 organitzat pel Presidi Milano, on s'hi observen banderes de DN, FN, Forza Nuova, i l'NPD, (YouTube: nissah).

⁶⁹Estirpe Imperial. *Tu serás; Patria; Homenaje a mi bandera*. Seguimos Vivos, Rata-ta-ta-tá Records, 2000.; División 250. *La nostra terra*. Sangre de Conquistadores, Tuono Records, 1995.

La gran diferència amb un concert d'*Oi!* es veu reflectida en la simbologia que s'exhibeix i les consignes que es criden (vegeu Imatge 7). Les parets gairebé sempre s'adornen amb banderes de les organitzacions que munten o participen del concert (Vegeu Imatge 8), així com referències a herois o mites del moviment o de la causa (Vegeu Imatge 9). També hi solen haver parlaments polítics⁷⁰ breus però intensos que acostumen a acabar amb un *Sieg Heil*⁷¹. La presència de públic avicia a voltar la cinquantena i tots són militants d'alguna organització agermanada amb la qui organitza l'acte. No se cerquen beneficis econòmics ni generar expectativa mediàtica sinó conrear-se, relacionar-se, divertir-se i gaudir d'un oci explícitament nacionalsocialista sense censures. A més, sovint també hi ha parades on es ven marxandatge espanyolista o nacionalsocialista així com treballs discogràfics.

Imatge - 9 Concert de Jolly Rogers on s'homenatge a Sònia Morales juntament amb altres pancartes nacionalsocialistes, 2016, Facebook de Jolly Rogers.

⁷⁰ Vegeu imatges d'un concert d'Iberian Wolves, Cèltica (on s'estrenava la nova vocalista) i Estirpe Imperial amb parlaments i simbologia explícita, organitzat pel partit Democràcia Nacional Joven (DNJ) a Huelva el 2009: <https://www.youtube.com/watch?v=PGZ1UfUO7uU> (consultat el maig de 2018).

⁷¹ Consigna nazi que es tradueix com a "*Visca el poble*", emprada per nombrosos neonazis. Històricament aquesta frase s'utilitzava en actes massius com a substitució del quotidià *Heil Hitler*.

Assistir en un concert atorga sentit al grup. Ens ajuntem amb una excusa que és el concert, on interactuem. Per tant, és un espai de sociabilitat, interacció, intercanvi d'experiències, etc., més enllà de la música. És l'excusa. Els punts de trobada i espais de cohesió són els camps de futbol, tot i que cada cop menys, i els concerts, que es mantenen.⁷²

Pel que fa a les qüestions de gènere de les actuacions, cal remarcar que principalment el públic el formen homes amb una actitud agressiva i festiva alhora. Les dones també adopten un rol masculinitzat i poden participar als *pogos*⁷³ que es generen, però la seva presència segueix sent molt inferior respecte la dels homes⁷⁴.

6.7 Discogràfiques, finançament i comerç

Inicialment el RAC anglès va estar molt potenciat per partits d'ultradreta com les joventuts del National Front (YNF), promotors de l'etiqueta que va dividir l'Oi!. Aquesta organització política, a més de distribuir marxandatge nacionalsocialista, va crear la discogràfica *White Noise Records* amb unes clares connotacions racistes. Al darrere també hi havia el líder d'Skrewdriver Ian Stuart Donaldson, i el guitarrista del mateix grup i exmilitant del BM Nicki Crane. El segell alemany *Rock-O-Rama Records* també va prendre partit dins el panorama de música anticomunista europeu, però també va arribar a vendre als Estats Units, i va treballar amb els grans grups de RAC: Skrewdriver, No Remorse, Brutal Attack, Skullhead, Sudden Impact i Böhse Onkelz, entre molts altres.

També hi va haver segells com ara *Last Resort Records*, que van publicar els singles *White Pride* i *White Power*, definits per Stuart Donaldson com a *directes i racials*, o *Smash the IRA*.

Aquestes discogràfiques, de la mà d'*skinzines* de l'estil, mica en mica van anar forjant un moviment de música per a blancs, el *White Noise* o el *White Power Music*⁷⁵. Part dels concerts tenien lloc en dates assenyalades, com ara el *Sant George Day*, patró

⁷² Entrevista a Carles Viñas.

⁷³ Els *pogos* es ballen colpejant i empenyent membres del públic amb violència amistosa.

⁷⁴ Vegeu el punt 6.8 *Qüestions de gènere*.

⁷⁵ Expressions que fan referència a l'empoderament de la música blanca (entesa com a producte fet per persones de *classe ària*).

d'Anglaterra, o altres dades d'imaginari ultradretà. En el cas espanyol, moltes activitats es duïen a terme el 12 d'octubre, dia de la Hispanitat. Cal destacar el paper de la columna de l'skinzine *Bulldog* anomenada *Rac News*, font de les novetats discogràfiques.

Pel que fa als skinheads antifeixistes, sempre van disposar de discogràfiques especialitzades en música *rock* que els oferien els seus serveis, però la creixent demanda de l'ska va fer que de seguida sorgissin segells especialitzats, com ara *Island Records* (que sobretot es van dedicar a la música jamaicana aconseguint encapçalar les llistes de ràdio), *Trojan Records*, *Palma Records* o *Two Tone Records*. Més endavant, quan el moviment skinhead s'englobava bàsicament al voltant de l'Oi!, també van aparèixer marques més concretes com ara *Secret Records*, *Syndicate*, *Razor Records* o *No Future*.

A l'Estat Espanyol primer van arribar discogràfiques de punk a mitjans dels setanta, arran de la *movida madrileña* i el RRB, com ara *Tres Cipreses*, *DRO (Discos Radioactivos Organizados)*, *Dos Rombos*, *Grabaciones Accidentales* o *Spansuls Records*, o bé segells específics de RRB com *Iz*, *Discos Suicidas*, *Soñua*, *Basati Diskak*, entre altres.

Els SHARP (que bàsicament aglutinaven el moviment skinhead antifeixista) van redactar *skinzines* com *Scaramux* o *FBI*, però bàsicament seguien publicacions estrangeres com *Black'n'White* i *Dr. Skinhead*. Els nacionalsocialistes catalans, que eren molt minoritaris, van realitzar més publicacions literàries, com ara els fanzines *Blancs i Catalans*, *Das Reich*, *Despert Ferro*, *Evil Force*, *Under the Gods*, *Catalunya*, *Raça Nació!*, *Catalunya Catalana* o *Skinhead*⁷⁶. Pel que fa als catalans espanyolistes, també van redactar a moltes columnes com la *Race & Nation* de B&H Barcelona. Els neonazis espanyols sobretot seguien publicacions com *Zyklon B*, *Luz del Norte* o *Clase Obrera*. A continuació trobareu un comunicat d'un *zine* neonazi catalanista, amb un alt contingut violent on fins i tot arriba a defensar les sardanes com a símbol identitari autòcton.

És altament ofensiva l'actitud irrespectuosa dels negres de Santa Coloma de Farners. Però què cony s'han pensat? Fill de la grandíssima puta. Llegeixo els diaris i no puc evitar ser víctima d'un atac d'odi cada cop que veig un mandril d'aquests demanant més i més privilegis. Mai no hauríeu d'haver baixat dels

⁷⁶ Alguns d'aquests *naziskins* eren publicacions dels Boixos Nois (*supporters* del Barça), d'Estat Català (EC, que als vuitanta va ser un partit amb representació nacionalsocialista catalana en alguns sectors territorials), així com les seves joventuts (JEC). Quan EC decideix expulsar la secció juvenil a causa del seu posicionament neonazi, aquests fundaren la Unió Nacional Catalana (UNC). VIÑAS, Carles. *Skinheads a Catalunya*. Columna, p. 146-155, 2004.

*arbres, aquí no us volem! Quan tinguem ganes de veure un ximpanzé anirem al zoo, però no els volem veure pels carrers [...]. Els negres, els jueus (l'etern enemic d'Europa), els asiàtics, etc, etc., són subraces que no han de conviure mai amb nosaltres, els blancs. A Santa Coloma de Farners se seguiran ballant sardanes, sempre! Encara que a molts no els importi ballar al ritme del tam-tam. [...]*⁷⁷

A causa de la creixent presència de grupuscles neonazis i d'organitzacions polítiques juvenils, el 1992 es van editar moltes publicacions que difonien el RAC espanyol, com ara *Skinheads el Sur de Europa*, *Skinhead Girls*, *No Surrender*, *Combat Rune*, *División Azul*, *Séptima Legión*, *División Barcelona*, *Sangre Española*, *Celtiberian*, *Cascos de Acero*, *Morir o Vener* o *Odin's Daughter*⁷⁸. Els interessava que el RAC arribés a tots els skinheads d'ideologia racista perquè la música funcionava com a vincle cohesionador, de difusió d'ideals, d'entreteniment i festa sense abandonar el compromís militant. També hi hagué discogràfiques especialitzades en RAC, com ara *Rata-ta-ta-tá Records*, creada per membres de Bases Autónomas⁷⁹ que també distribuïa el magazín *Respuesta Sonora* i que a més va crear el segell *El Güevo de la Selpiente* i *Bicefala Records*. Es va estar a punt de crear *HTR Records* (*Hitler Tenía Razón Records*) el 1999⁸⁰. Tot i així, les bandes de RAC solien treballar amb discogràfiques estrangeres com els francesos *RAC Rebelles Européens* i *Pit Records*, els italians *Tuono Records*, que encara editen, els llatinoamericans *Desperta Ferro Records* o *SS Records*.

*El RAC va començar sent marginal i després va tenir una certa repercussió, com ara a Alemanya o en altres països nòrdics que s'han erigit com a centres editors de difusió de música neonazi i és un negoci gens menyspreable. S'han dut a terme pugnes per a controlar-lo, ja que genera molts diners de benefici. Per això en un inici hi havia molts grups que s'autoeditaven i van aparèixer les discogràfiques quan veuen que això pot ser un negoci. [...] Per això sovint hi ha pàgines web que venen marxandatge i també música. El principal canal de vendes i difusió és per correu o en els concerts. In situ o virtualment*⁸¹.

⁷⁷ Tret de *Skinheads a Catalunya*, p. 148-149, de Carles Viñas: *Skinhead*, núm. 2, p. 10, 1989.

⁷⁸ VIÑAS, Carles. *Skinheads a Catalunya*. Columna, p. 169, 2004.

⁷⁹ Vegeu el punt 7.1 *La ultradreta a l'Estat Espanyol*.

⁸⁰ VIÑAS, Carles. *Skinheads a Catalunya*. Columna, p. 204, 2004.

⁸¹ Entrevista a Carles Viñas.

La música jamaicana catalana va fer front al RAC que anava sorgint arreu d'Europa, i van crear el seu espai per l'ska i el reggae amb discogràfiques com *Skamarlà Records*, *Sock it Records*, *Subway Records*, *Ska Town*, *Capità Swing*, *Plastic Disc*, *Bronco Bullfrog*, *Liquidator* i *Al·leluia Records*.

En general, molta d'aquesta música alternativa s'enregistrava de manera autoeditada sense necessitat de comptar amb un suport discogràfic. La difusió es feia a través dels *fanzines* i dels concerts de les mateixes bandes, moments que aprofitaven per a vendre marxandatge (en alguns casos material polític) com ara samarretes. A partir de l'any 2000 Internet va agafar el relleu difusor de la música, així com d'ideologia política. És el cas dels blogs nacionalistes espanyols, d'apologia al nazisme, d'especialització en el RAC europeu o espanyol, webs de les organitzacions i dels partits polítics, etc. Alhora, la democratització de la informació permetia escoltar música d'arreu i compartir-la. Això mateix també va succeir amb l'*Oi!* i les organitzacions antifeixistes.

6.8 Qüestions de gènere

Com hem vist anteriorment, les *skingirls* troben el seu espai en un moviment gairebé exclusiu per a homes⁸². El fet que elles tinguessin tan poca presència es deu al fet que els *skinheads* es defineixin molt per l'estètica i el culte al cos. És per això que la dona s'acosta al màxim a la masculinització del seu cos i del seu comportament, adoptant així un pentinat de cabells curts, vestimenta militar i unes actituds agressives.

*L'única forma que et reconeixin en un entorn skinhead o skinhead neonazi és que et masculinitzis.*⁸³

El rol de la dona en molts grups d'ultradreta és contradictori i curiós a la vegada. Manté una subordinació respecte a l'home, de fet són poques les dones que canten en els grups musicals, i si hi ha una tenda de venda de material, probablement estaran allà. Reprodueix l'estructura social normativa actual en un context de subcultura, segons les regles d'aquella subcultura. Podrà ballar, si vol, podrà barallar-se amb altres noies per qüestions de tios, podrà

⁸² Vegeu el punt 5.4 *Skingirls i Gayskins*.

⁸³ Entrevista a Quique Badia.

*emborratxar-se i liar-se amb altres tios perquè pot, però sempre manté un rol subordinat en el que té a veure amb el poder, les decisions, o la part més visible dels grups musicals.*⁸⁴

Normalment als grupuscles skinheads, així com a les diverses organitzacions juvenils, hi ha una gran mancança de representació femenina. Tot i així, sempre hi ha noies disposades a entrar en un cercle masculinitzat i reivindicar la seva presència. En el cas de les antifeixistes procuren defensar un posicionament feminista radical i la seva formació en aquest aspecte és molt rellevant. Estan en contra de tota mena de masclisme i lluiten contra el patriarcat. Sovint, aquesta postura exclou els homes i centren els esforços en formacions no mixtes entorn el moviment LGBTI. Pel que fa als grups neonazis, el paper de la dona no és reivindicat per cap col·lectiu, així com la lluita d'alliberament de gènere. De fet, l'homofòbia i la transfòbia solen envoltar els arguments usualment catòlics.

La realitat de gènere que es viu en els col·lectius skinheads té una conseqüència directa amb la realitat musical. No existeixen gaires grups completament femenins d'*Oi!* o RAC tot i que el *punk* sí que en té molts exponents però, a més, generalment tampoc hi ha membres dones. En part, hi ha una exclusió femenina, però també hi ha una manca de referents que avalin que les dones pugin a l'escenari i que no sigui per a exhibir-se, però també existeix una certa por a tocar certs instruments⁸⁵. A més, l'exclusió sovint és defensada per qüestions de publicitat i promoció.

La presència de dones als concerts és també molt inferior a la d'homes. La seva figura sol restar passiva al costat de la barra teixint relacions públiques i consumint alcohol. La seva actitud, però, no abaixa la guàrdia i mantenen la postura agressiva. Algunes noies s'acosten a l'escenari i participen en els *pogos*, però sovint són rebutjades per la duresa del ball. Així mateix, existeix una imatge masculinitzada que es repeteix als concerts, al públic i als músics, que ve a ser una mena d'imposició viril, d'*hipermasculinitat* i d'estètica masculina. En els concerts es reproduïx sempre un

⁸⁴ Entrevista a Sònia Agulló.

⁸⁵ Aquest fet es reproduïx en la gran majoria dels gèneres de música actuals. La dona és percebuda com un objecte sexual que s'exhibeix i costa trencar aquests tabús patriarcals i pujar en un escenari que la sol excloure. (MARTÍNEZ, Sílvia. *Enganxats al heavy. Cultura, música i transgressió*. Pagès Editors, p. 151-166, 1999)

discurs misogin que no cal que sigui directament masclista, però que tendeix a recrear un món sense presència femenina.

6.9 Similituds entre l'Oi! i el RAC

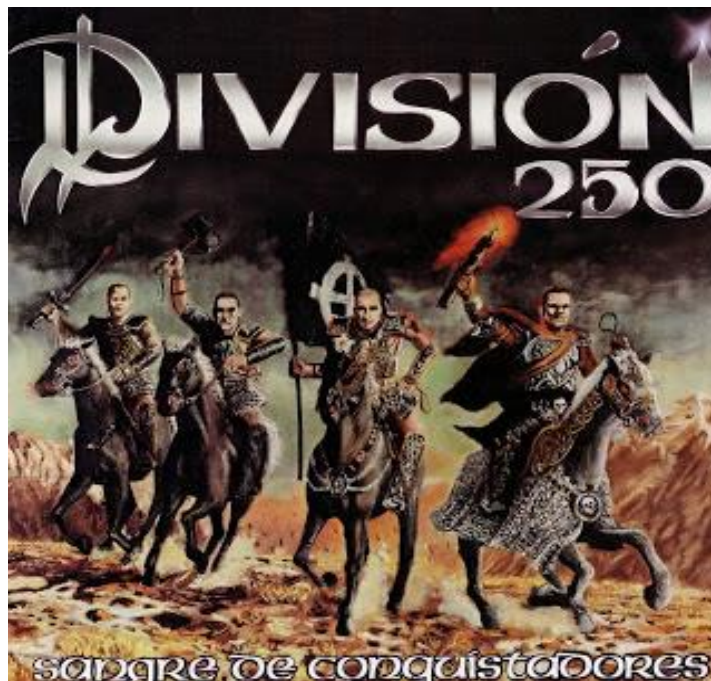
Així doncs, conviuen dos gèneres molt semblants musicalment amb una ideologia proletària i "antisistema" semblant, però amb un clar posicionament racista o antifeixista. Les lletres de les cançons eren molt diferents si hi havia contingut racista, però els temes que parlen dels skinheads, l'orgull proletari, la diversió i l'alcohol o de la camaraderia són pràcticament indistingibles. Pel que fa a la música, ambdós gèneres segueixen el format de banda estàndard: bateria, guitarres, baix i veu (en la gran majoria, veu masculina). Algunes bandes de RAC empen sintetitzadors per a les balades, com ara Estirpe Imperial amb *Tu serás; Patria; Homenaje a mi bandera* ("Seguimos vivos", Rata-ta-ta-tá Records, 2000) o División 250 amb *La nostra terra* ("Revuelta", Tuono Records, 1995). La disposició en l'escenari és idèntica, així com la posada en escena⁸⁶.

El discurs actualment de la ultradreta no és "som una raça superior", sinó "ens hem de defensar d'una invasió per mantenir el que som". Per tant, amb aquesta base estructural és fàcil lligar la nostàlgia de les èpoques daurades de la nació amb els elements colonials instints dins del discurs.⁸⁷

La cultura feixista s'ha adquirit mitjançant un discurs ultradretà que ha passat de defensar la idea de raça superior a defensar-se d'una hipotètica invasió per a mantenir la identitat blanca; per això sovint es reivindica el passat gloriós i les èpoques daurades de la nació, cosa que també es reflecteix en les imatges dels àlbums (vegeu Imatge 10, on hi ha dibuixat un exèrcit que ens remet a l'Edat Mitjana, diverses armes, lletres amb una tipografia antiga i una creu gamada de bandera).

⁸⁶ Vegeu el punt 6.6 *Els concerts de RAC*.

⁸⁷ Entrevista a Sònia Agulló.

Imatge - 10 Imatge de portada del CD "Sangre de Conquistadores" de División 250 (Rebelles Européens, 1992), Arxiu del grup.

Aquesta mentalitat neofeixista queda reflectida en les lletres, en les portades dels CDs i en la simbologia dels concerts. Aquest és el tret vital que separa l'Oi! del RAC. *El RAC gaudeix d'un estil de difusió racista polític, un rock-and-roll vulgar que no hagués quallat si no fos per les seves lletres*⁸⁸. En una entrevista a un skinhead (*street-punk*) antifeixista vaig posar a prova la seva capacitat auditiva per tal que em reconegués el gènere musical de les cançons que escoltava⁸⁹. D'entre les mostres, hi havia temes instrumentals on no hi havia lletra, cançons en anglès i italià, dos temes de RAC en català i un en castellà. Es va confirmar la hipòtesi que sense la lletra els dos estils s'assemblen tant com per no poder distingir-se, i que aquesta és la peça clau per a determinar-ne la selecció. És per això que ell esperava que passessin les primeres estrofes per a poder escoltar la lletra. El fet que les cançons en català *Mai deixarem que tornen* (vegeu la lletra més avall) i *La nostra terra*⁹⁰ tinguessin un contingut racista va condicionar l'encert⁹¹,

⁸⁸ VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, p. 111, 2001

⁸⁹ Entrevista a Sergi Fuentes (skinhead antifeixista).

⁹⁰ Del disc *Revolta* (Tuono Records, 1995), disponible en aquest enllaç:

https://www.youtube.com/watch?v=2FCpHqldZ_U

⁹¹ A més dels dos exemples, hi ha altres grups amb temes en català, com ara: Brigada 1238. *Gloria a Espanya*. Identidad, 1238 Records, 2013; Brigada 1238. *Foc*. Siglos de Gloria, Rata-ta-tatà Records, 2007; Klan. *Es per la nació*. Es por tu nación, El Güevo de la Selpiente, 1999; Impertinencia. *Per la terra*. Bienvenidos a la Realidad, Tricolor-Records, 2007; Impertinencia.

però no va passar el mateix amb la cançó instrumental *Spanish Bull Bollocks* d'Estirpe Imperial ("Himnos de Gloria", Rata-ta-ta-tá Records, 1997), els temes *Quelli come noi* dels italians Bronson ("Quelli Come Noi", Tuono Records, 2018), *Hail the new dawn* d'Skrewdriver ("Hail the New Dawn", Rock-O-Rama Records, 1984) o els referents d'*Oi! The Business* amb *Till the end* ("Mean Girl", Bad Dog, 2008). En les dues cançons en valencià, que com veureu tot seguit tenen un alt contingut racista, pretenen incloure els skinheads nacionalsocialistes catalans en la lluita contra "l'invasor".

*Reunits a les fogueres
en una nit de lluna plena
astres y espases son les nostres armes
volem lluitar per la nostra terra.*

*Nosaltres som les huestes de Don Jaume
rei gloriós, conqueridor,
aplastarem al enemic
destruirem al invasor.*

*Mai deixarem que tornen,
mai deixarem que ens tornen a invadir. [...]*

*Es la lluita d'occident
contra invasió del islam,
la nostra raça mai es rendix,
la nostra terra defenderem.*

*Fa 750 anys que derrotarem a la terra nostra,
i mai deixarem que tornen, [...].*

*Mai deixarem que tornen,
mai deixarem que es tornen a invadir.⁹²*

La temàtica de les cançons recorre sempre a algun dels següents temes:

- Protesta contra l'opressió, ser antisistema.
- Aspiració a una vida millor i una societat més justa.
- Sàtira a governs o mandats, anticomunisme i mofa a rojos.
- Filosofia, temes ètnics i polítics, idea de raça i discriminació racial.

Combatent d'occident. Solos Dios nos Juzgará, Rata-ta-ta-tá Records, 2008; *Impertinencia*. *El meu avi*. Solos Dios nos Juzgará, Rata-ta-ta-tá Records, 2008.

⁹² Cançó de División 250 del disc *Sangre de Conquistadores* (Rebelles Européens, 1992), disponible en aquest enllaç: <https://www.youtube.com/watch?v=LpvA7OgCndY>

- Cançons lligades a moviments socials o organitzacions, lluita armada, anti ETA.
- Memòria, recordar lluites del passat, nostàlgia.
- Tributs a herois i màrtirs de la causa popular.
- Expressions de classe popular internacional, la causa nazi, l'imperi europeu, camaraderia NS.
- Crítiques a la condició de treball.
- Discriminació sexual.
- Ecologisme.
- Alcoholisme.
- Violència, militarisme.
- Univers skinhead, camaraderia skin.
- Nació, espanyolitat, l'imperi.
- Avortament.

A més de les lletres de les cançons, la diferència més palpable i diferenciable entre l'Oi! i el RAC es produeix en el que envolta el fet sonor, el públic i l'espai. La simbologia que exhibeixen, però, és totalment diferent. Pots copsar braços alçats i punys tancats, esvàstiques i banderes comunistes, blancs de *raça ària* i públic de procedència diversa, cordons de les sabates blancs i cordons negres, etc.

Els espais on es produeixen aquests concerts sovint són sales alternatives, i la difusió que se'n fa no surt dels cercles dels organitzadors responsables. En el cas del RAC, qui munten les actuacions solen ser partits polítics amb la intenció de celebrar quelcom (alguna data especial, com ara el dia de la mort de Hitler o l'aniversari de l'organització), o amb la finalitat de conrear-se i poder combinar festa i militància. En canvi, l'Oi! gaudeix de més acceptació social i hi pot haver festes majors on la programació sigui en gran part dirigida a un públic skinhead. Tot i així, també hi ha organitzacions juvenils que munten els concerts en sales alternatives i aquests sí que són per a cap rapats.

A Itàlia grups musicals declarats antifeixistes tenien molts problemes per poder tocar (com 99 Posse o Banda Bassotti, entre altres, als anys 2000) i cada cop n'hi ha menys. Considero que s'hauria de determinar perquè en una realitat hi ha

*més o menys presència feixista-nazi, i quins efectes genera al seu entorn. Està clar que aquí a Catalunya i a Euskal Herria no hi ha concerts RAC al mig de la plaça major, però no estic segur si Pablo Hassel o Valtonyc podrien fer un concert en total tranquil·litat a la Plaza del Sol a Madrid. Queda el fet que la dinàmica violenta skinhead, sigui d'on sigui, no agrada massa a molts sectors socials.*⁹³

Pel que fa al públic, en el cas de l'Oi! pot ser *punk* o *skinhead*, però sempre serà antifeixista. Realment qualsevol té accés en els concerts d'aquest gènere musical. El RAC històricament no permetia l'entrada de gent que no compartís l'estètica *skin*, que no lluís un tatuatge d'apologia nazi, o que no exhibís cap símbol de l'estil. Però arran de la persecució policial d'aquests cercles violents, molts joves i sobretot adults que han abandonat l'etapa adolescent han mantingut l'esperit *skinhead* tot i canviar la seva estètica⁹⁴. Aquests s'anomenen *casuals*, *suedeheads* o *smoothies*⁹⁵.

Els sentiments d'un concert d'Oi! o RAC són molt semblants. Aquestes trobades generen una forta relació de germanor, de *crew*, de pertinença d'un col·lectiu i de família. Aquesta sensació és equiparable en altres músiques com el rock. *T'acabes fent amb la resta de la gent, compartint cerveses, quan cantes una cançó mítica ens abracem i cantem tots junts encara que no els coneguis, etc. [...] Ells també tenen el sentiment de germanor, de sentir-se part d'un col·lectiu, com a tot skinhead. Si jo anés a un concert de RAC, probablement no em sentiria còmode amb les lletres que canten, per la simbologia que portin o els gestos que facin*⁹⁶. La música per si sola té un paper secundari, i és la lletra l'element diferenciador. Tant és així que grups com Productio Nacional van versionar cançons dels populars independentistes bascos Kortatu, però hi ha molts més intercanvis musicals, com ara temes d'Skrewdriver o dels antifeixistes Cock Sparrer.

⁹³ Entrevista a Sònia Agulló.

⁹⁴ Entrevista a Sònia Agulló.

⁹⁵ VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, p. 49, 2001.

⁹⁶ Entrevista a Sergi Fuentes (skinhead antifeixista).

6.10 L'àmplia relació amb el món del futbol

El moviment skinhead ha estat lligat al futbol des dels seus inicis, ja que a les grades es concentraven milers de joves que aprofitaven el moment d'oci i germanor per a exercir violència. No tots els *supporters* són d'ideologia nazi ni tenen perquè ser cap rapats, però gran part dels equips de futbol tenen alguna grada formada per skins. El que està clar és el que el futbol, així com la música, és un dels elements que reforcen la sensació de pertinença d'un col·lectiu⁹⁷. Aquest fet s'inicia el 1966 quan Anglaterra acull el mundial, i en un principi els skinheads es posicionaven en contra de la comercialització d'aquest esport, però la passió incondicional acabà unint el futbol amb el *hooliganisme* vandàlic, la violència premeditada intencionada. El 1982 Barcelona va rebre una nova edició del mundial, fet que va propiciar la difusió de l'esport i de l'actitud dels sectors joves ultres.

La connexió és molt clara. Tots els *supporters* neonazis formen part d'una organització política d'ultradreta, on probablement hi ha algú que tingui una banda musical, que s'alimentarà dels mateixos *hooligans* que faran d'oients als concerts. És a dir, hi ha una retroalimentació del moviment racista però que només es recrea en la mateixa xarxa de gent. Tots són els mateixos, els que coincideixen en els moments d'oci als camps de futbol, en els concerts o en les sortides nocturnes en forma de "cacera". Com va indicar un membre dels supporters culers Boixos Nois:

Nuestras actividades consisten en beber cerveza, escuchar música Oi!, agruparnos en grupo y juntarnos y contarnos nuestras historias. Si hay peleas hay que ir a por los que se meten con nuestros amigos. [...] Estamos en contra de todos: negros, moros, bagabundos, punkis, guarros, prostitutas, bueno depende, etcétera⁹⁸.

El documental mostra com pensen els skinheads racistes, el seu posicionament i el seu dia a dia. En el cas dels protagonistes, es descobreix com realment no són obrers, com reivindiquen, i s'alimenten dels diners dels pares. També parlen de l'originalitat

⁹⁷ VIÑAS, Carles. *El mundo Ultra. Los radicales del futbol español*. Madrid, Temas de Hoy, 2005.

⁹⁸ SOLÉ, Albert; CARNÉ, Núria. *Joves Violents*, Tv3, 1999. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://www.youtube.com/watch?v=2peWDZDkAjl&feature=youtu.be>)

d'un skin i de l'essència dels tatuatges com a marca que de veritat els defineix, i mostra la rutina dels seus problemes i la seva veritable passió: el futbol.

És per això que existeixen grades ultres de mentalitat feixista, com ara els Boixos Nois (FC Barcelona, ara inactius), les Brigadas Blanquiazules i Curva RCDE (BBBB, RCD Espanyol), els Ultrassur i les seves joventuts Outlaw (RC Madrid), Hooligans Vallès (Sabadell), Iraultza 1921 (Alavés CF), Frente Atlético (Atlético de Madrid), Jove Elx (Elx CF), Alkarria Korps (CF Guadalajara), Ghetto 28 (Leganés), Frente Bokerón (CF Màlaga), Ultras Múrcia (CF Múrcia), Biris Norte (Sevilla CF), Ultras Almería (UD Almeria), Yomus (FC València), entre altres⁹⁹.

Aquests grups tenen diverses connexions amb bandes musicals, però cal destacar alguna de les coincidències, com ara que un dels instigadors dels Ultrassur encarregat de la distribució d'entrades (fet que el connecta directament amb els expresidents del club que li feien arribar invitacions) era també guitarrista del grup referent Estirpe Imperial. A més, el mateix grup de *supporters*, que de fet era el més nombrós i agressiu que hi ha hagut mai a l'Estat Espanyol amb prop de 2.000 adeptes, seguien habitualment el grup Batallón de Castigo, que emprava les festes de la penya per a promoure la seva música. Els Hooligans Vallès, de Sabadell, estan formats en gran part per membres d'Último Bastión, un grupuscle de Sabadell en què també hi forma part el baixista de Jolly Rogers. Com veurem més endavant, aquesta banda gaudeix del suport incondicional dels vallesans¹⁰⁰.

El cas del club de futbol Sankt Paulí, d'Hamburg, és molt paradigmàtic. Des dels seus inicis, creats el 1910, mai es van posicionar políticament ni militarment, i fins i tot van acceptar socis jueus durant el nazisme. La història de la ciutat i dels veïns obrers va marcar el tarannà antifeixista del club, convertint-lo en un referent mundial en les lluites contra el feixisme. Tant és així, que el millor equip del Sankt Paulí juga a Segona Divisió de la Lliga Alemanya, ni l'Hamburg HSV li ha fet ombra, i malgrat tot té prop d'onze milions de fans alemanys i nou en altres països, com és el cas de Catalunya, on

⁹⁹ En aquest fòrum hi podeu trobar més informació, així com altres grups ultres, fotos i vídeos. <http://mdm.mforos.com/> A la bibliografia adjunto encara més portals amb dades similars.

¹⁰⁰ Per a més informació respecte la connexió entre el grupuscle Último Bastión i la banda de RAC Jolly Rogers, vegeu el punt 7.2 *La ultradreta als Països Catalans*, o també: AGULLÓ, Sònia. "Rock, camaraderia i política", La Directa, octubre de 2016. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/rock-camaraderia-politica>).

s'ha creat un club de socis. En aquest cas, els ultres FCSP són marcadament antifeixistes i segueixen mantenint una actitud agressiva contra els racistes de les altres grades¹⁰¹.

¹⁰¹ VIÑAS, Carles; PARRA, Natxo. *Sankt Paulí*. Tigre de Paper, Manresa, 2017.

7 Vinculacions de la música amb la política

Aquest punt reflexiona sobre les connexions que s'han anat destapant fins ara entre la música i la política, així com altres relacions curioses que han marcat la direcció que han emprès les bandes musicals seguint un discurs polític determinat. Considero que la relació entre els dos mons és frontal i indestriable, ja sigui pel finançament que la política ofereix, la difusió i l'organització dels concerts. Ho hem anat veient en punts anteriors respecte al Youth National Front (YNF), el British Movement (BM), Ian Stuart Donaldson (B&H, YNF, Skrewdriver) i la discogràfica White Noise Records, que van ajudar a traslladar el RAC a l'Estat Espanyol i a altres països. *L'Oi!* és un gènere conreat de manera molt autoeditada, marginal i en cercles d'autogestió d'esquerres, cosa que no passa amb la ultradreta, que tot i mantenir una certa exclusió social, sol ser recolzada per partits que comparteixen la ideologia. És per això que sobretot comentaré la importància del RAC en els moviments feixistes, així com l'evolució de l'entorn econòmic i l'impacte que genera¹⁰².

7.1 La ultradreta a l'Estat Espanyol

El RAC era entès com una oportunitat pel NF i el BM per a captar joves¹⁰³. Alba Daurada¹⁰⁴ també considera que el RAC i el *black metal* són vitals per aconseguir nous militants i polititzar-los cap al nacionalsocialisme¹⁰⁵. De fet, les millors bandes gregues actuals d'aquests gèneres estan formades per militants convençuts. A Espanya aquesta

¹⁰² Vegeu el següent documental, que sintetitza molt bé el moviment neonazi espanyol: MOVIMIENTO CONTRA LA INTOLERANCIA. *Música del Odio* [Enregistrament Vídeo]. 2013.

¹⁰³ VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, p. 79, 2001.

¹⁰⁴ Alba Daurada (AD, 1985) és un partit grec d'extrema dreta format per neonazis que han emmirallat els partits joves europeus; basen la seva activitat política en discursos xenòfobs i violència al carrer. De fet, el cantant Pavlos Fyssas va ser mort per un militant nacionalsocialista i no és l'únic assassí a les llistes del partit. Per a més informació, vegeu les connexions dels grecs amb organitzacions espanyoles: CAZORLA, Bertran. "Activistes del Casal Tramuntana i PxC es troben amb el portaveu violent d'Alba Daurada en un nou viatge a Grècia". La Directa, setembre de 2013. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/activistes-del-casal-tramuntana-pxc-es-troben-amb-portaveu-violent-dalba-daurada-en-un-nou-viatge>)

¹⁰⁵ BOU, David. *El feixisme es consolida a Grècia*. La Directa, setembre de 2013 (enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/feixisme-es-consolida-grecia>)

música va tenir una funció molt similar, tot i que no va ser tan organitzada. La captació es realitzava mitjançant nuclis ultradretans diversos, que en un inici era la secció espanyola de Blood & Honour i Hammerskins. Mica en mica, els col·lectius locals de partits diversos amb les respectives joventuts polítiques van prendre el relleu de difusores d'ideologia nacionalsocialista quan les dues organitzacions anteriors es van dissoldre.

La música se convierte en un canal de comunicación ideológico para la transmisión e imitación de modelos y conductas. [...] Un contagio auditivo de política, racismo y paganismo¹⁰⁶.

No tota la ultradreta accepta el moviment skinhead com a vàlid dins del moviment espanyolista. Ramon Bau de la CEDADE (Círculo Español de Amigos de Europa) reconeixia que el RAC és contraproductiu en l'escenari nacionalsocialista perquè sols acosta els cap rapats, i aquests joves no sempre estan compromesos¹⁰⁷. Bau va ser condemnat el 2009 per associació il·lícita i difusió d'idees genocides. Quan va presidir el CEI (Círculo de Estudios Indoeuropeos) disposava d'una organització paramilitar que "pretenia emular la guàrdia personal de Hitler". Cal recordar que la CEDADE era un lloc de culte als ideals nacionalsocialistes moderns que valorava la cultura com a valor, com ara l'afany pel teatre o compositors com ara Beethoven, Wagner o Mozart¹⁰⁸. En canvi, els skinheads menyspreaven aquesta entitat cultural i, si de cas, instaven a recolzar els partits polítics que de veritat podien canviar quelcom mitjançant els vots, com ara Democracia Nacional, Movimiento Social Republicano, Alianza por la Unidad Nacional, Juventud Nacionalista Revolucionaria, etc. En la gran majoria, però, la veritable intenció de les lletres no és aquesta:

El moviment skinhead nazi d'una forma natural ha acabat dins del reducte polític de les idees nacional revolucionàries. Aquesta gent no està per presentar-se a unes eleccions i guanyar vots, ells volen acció directa, donar-se d'hòsties. El

¹⁰⁶ SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, p. 237, 2003.

¹⁰⁷ SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, p. 268-273, 2003.

¹⁰⁸ SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, p. 268-273, 2003.

missatge de les lletres no és que van a presentar-se en unes eleccions, sinó difondre un contingut polític i violent.¹⁰⁹

Com relata l'agent de la guàrdia civil Álvaro Romero, que anava a ser identificat per companys seus quan es dirigia a un concert de Batallón de Castigo i Iberian Wolves a la Sala Heineken de Madrid:

Me responden que tienen orden de filiar a todo el mundo que asista al concierto y que ya han filiado a varios Guardias Civiles y muchos militares [...] Siento asco, rabia y vergüenza, por haber llamado a estos mercenarios alguna vez "Compañeros"... y me vienen a la memoria todas las veces que hemos identificado a maderos borrachos, drogados y liando el show de su vida ... y les hemos dejado marchar tan tranquilos por ese absurdo corporativismo. [...] ¹¹⁰.

Ell i el seu fill neonazi no van poder entrar al concert perquè no es van voler identificar. En efecte, no tots els concerts gaudeixen del sectarisme inicial. A vegades certa gent que està al corrent dels moviments de la ultradreta s'assabenta d'alguns esdeveniments, com és aquest cas d'un concert a una sala de Madrid, que ha arribat a altres militars i policies. Malgrat tot, els cossos de seguretat també treballen per estar-ne al corrent. Des de juliol de 2015, les actuacions que incitin a l'odi són perseguides per la justícia¹¹¹.

El cantant ('Momia') i el baixista (Felipe) de Toletum són membres del Movimiento Social Republicano¹¹², un partit d'extrema dreta promotor del racisme actual amb Hogar

¹⁰⁹ Entrevista a Quique Badia.

¹¹⁰ ALASBARRICADAS. "Un GC se queja de que lo identifiquen en un concierto nazi". Alasbarricadas, juny de 2010. Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.alasbarricadas.org/forums/viewtopic.php?f=15&t=47060>

¹¹¹ Per a més informació, vegeu: BADIA, Quique. *La escena musical neonazi española lo tiene jodido con la reforma del Código Penal*. VICE News, gener de 2016 (enllaç, consultat el maig de 2018: <https://news-old-origin.vice.com/es/article/musica-odio-ley-contra-escena-neonazi-espanola>)

¹¹² Movimiento Social Republicano (MSR, 1999) és un partit neonazi espanyol amb fortes relacions internacionals que recolza el model polític d'Alba Daurada. La seva militància prové d'Alternativa Europea-Liga Social Republicana (AE-LSR), Vértice Social i de la secció espanyola de Blood & Honour, tot i que hi ha casos de gent que també ha estat a Alianza Nacional (AN), Democracia Nacional (DN) o Espanya 2000.

Social Madrid i Hogar Social Múrcia. A més, els membres de la banda són els impulsors de la creació de la Coordinadora Nacional Revolucionaria de Toledo¹¹³.

Els grups de *black metal* nacionalsocialista Spear of Longines i Dark Drakkar de Granada estan en contacte amb el Frente Celtíbero Pagano, una organització d'esperit tradicionalista i ultracatòlic que prediquen el paganisme.

Una altra de les connexions més curioses és la del partit Bases Autónomas¹¹⁴, que el 1993 va crear la discogràfica Rata-ta-ta-tá Records. Aquest segell és el principal impulsor del RAC espanyol i s'ha mantingut actiu fins a finals del 2017¹¹⁵. El 2010 es va realitzar un concert de Batallón de Castigo i Más que Palabras a la Sala Kon-fusión de Sabadell, on s'hi van aplegar 250 neonazis¹¹⁶. Van aconseguir realitzar un concert en un espai català burlant l'antifeixisme i, a més, hi participaven les bandes referents del panorama de RAC espanyol d'aquells anys. Set anys més tard, la fiscalia ha decidit enviar els músics a presó per difondre ideals nazis a les seves lletres, promoure la violència i vendre marxandatge nacionalsocialista. A més, també han censurat les empreses Soportes Sonores i Distribuciones Serigráficas DSO, tot i que segueixen en actiu. A més, els segells esmentats perden els drets d'autor de les cançons i es demana la dissolució de les bandes musicals¹¹⁷.

¹¹³ SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, p.187, 2003.

¹¹⁴ Bases Autónomas (BBAA, 1994-1995) és una organització d'extrema dreta de Madrid que es dedicava al vandalisme promovent racisme amb pintades als carrers. En dissoldre's, alguns militants van anar a Democracia Nacional, España 2000 i a la CEDADE. Són els responsables de la promoció de grups de RAC com Estirpe Imperial, Zetme 88, Reconquista, Klan o División 250.

¹¹⁵ Vegeu la discografia editada de Rata-ta-ta-tá Records i els seus segells Bicefala Records o El Güevo de la Selpiente: <http://sv.metapedia.org/w/Rata-ta ta ta%E2%80%A6 Records>

¹¹⁶ La Haine. "La Fiscalía estudia denunciar al grupo neonazi que actuó el sábado en Sabadell". Vilaweb, novembre de 2010. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://ppcc.lahaine.org/concierto-del-grupo-de-rac-batallon-de-c>)

¹¹⁷ EUROPA PRESS, La Vanguardia. *Cárcel para diez miembros de dos grupos musicales neonazi*. La Vanguardia, Barcelona, novembre de 2017. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.lavanguardia.com/sucesos/20171108/432718593950/carcel-grupos-musicales-neonazis.html>)

7.2 La ultradreta als Països Catalans

Als Països Catalans cal diferenciar la ultradreta del Principat de la del País Valencià, on està molt més activa i organitzada i gaudeix de més tolerància en una societat tradicionalment molt de dretes. A Catalunya, la dreta espanyolista mai no ha estat gaire ben vista precisament per les connexions amb la ultradreta, però aquesta s'ha encès darrerament a causa de l'auge del moviment independentista, que a més també ha tingut una intervenció més agressiva a València. Les dues comunitats autònomes disposen de cossos de seguretat diferents, premsa pròpia que es contraposa amb els mitjans hegemònics que vénen de Madrid i d'un mercat musical divers que cada cop tira més cap a l'independentisme. És per això que les bandes musicals de RAC prefereixen prioritzar l'antiindependentisme abans que altres lluites i, mentrestant, empren un discurs racista en la seva música.

Anteriorment hem tractat les particularitats del mític concert *de la Raza* per Fallas de 1992¹¹⁸, l'èxit organitzatiu que va exercir de catalitzador del panorama musical nacionalsocialista espanyol. Els promotors van ser Acción Radical de València, un partit neonazi d'extrema dreta que havia protagonitzat diversos casos d'agressions, entre els quals hi ha l'assassinat de l'independentista Guillem Agulló. Manuel Canduela (que havia estat skinhead, militant d'AR i president de Democracia Nacional) va participar en la mort del jove de Burjassot i, tot i ser absolt, és el líder de la banda de RAC División 250, molt vinculada al partit. De fet, aquest grup i els valencians Klan es movien molt sovint al voltant d'AR i l'activitat musical sempre anava lligada a la política.

El grupuscle neonazi Frente Antisistema de València, protagonista de nombrosos assalts violents, també tenia militants músics que els promocionaven¹¹⁹. És el cas dels grups Íberos Saiti, Legión Negra, Rebelión i Sección de Asalto, que entre el 2003 i el 2005 van estar en contacte amb el FAS.

¹¹⁸ Vegeu el punt 6.6 *Els concerts de RAC*.

¹¹⁹ El Frente Antisistema (FAS, 2003-2005) es va dedicar a anar de cacera, vendre armes facilitades per militars de l'exèrcit, difondre missatges nacionalsocialistes per la xarxa, etc. El 2014 van quedar absolts i indemnitzats per la destrucció anormal de les armes requisades. D'entre els seus membres hi havia l'assassí de Guillem Agulló, militars de l'exèrcit espanyol, membres d'Espanya 2000 i d'Alianza Nacional (AN).

Alianza Nacional¹²⁰ també té adeptes músics, com és el cas d'Eduardo Castillo i del malagueny Antonio Eduardo Clavero de Batallón de Castigo, el segon condemnat per homicidi¹²¹. Aquesta banda va ser molt promocionada per AN, com també pels Ultrassur de Madrid. Membres del mateix partit van participar en les agressions de la Sala Stroika de Manresa de 2012 que van deixar un menor en coma i van intentar cremar-lo viu juntament amb el seu amic quan eren dins d'un cotxe. A l'interior s'hi realitzava un concert dels grups d'*Oi! Kop* i *Non Servium*¹²².

Els internacionals Torquemada 1488 es van involucrar molt amb el Sector Radical Barcelona i el grup de *metal* Patria també hi simpatitzava. Els primers, de Barcelona, també estaven a favor de la División Azul, es relacionaven sovint amb les Brigadas Blanquiazules (BBBB) i van participar en algun concert de la División Barcelona, que esdevindria una secció de B&H. La banda catalana de RAC Cruzada també té connexions amb partits nacionalsocialistes. En el seu cas, simpatitzen amb el partit Moviment Patròtic Català¹²³, però les seves joventuts Batzegada són els qui realment s'encarreguen de les festes i els concerts i és la principal font d'ingrés de militància.

Hi ha altres casos de músics amb militància activa, com és el cas d'Estandarte 88 de Terrassa, que treballaven amb la discogràfica SS Records, amb fortes connexions amb Juventudes Nacional Revolucionarias (JNR), ahora agermanats amb la CEDADE i Bases Autónomas (BBAA). També hi ha relacions entre Pisando Fuerte de Santa Coloma de Gramenet i la División Barcelona de B&H, els barcelonins de Producto Nacional amb Acción Radical (AR), entre altres. El grup vallesà Hijos del Odio, on també hi va participar el baixista de Jolly Rogers, va ser acusat d'incitació a l'odi el 2010 i se'ls va requisar material de propaganda nazi i diverses armes (Vegeu Imatge 11).

¹²⁰ Alianza Nacional (AN, 2005) és un partit neofeixista que defensa el feixisme europeu, el socialisme de raça i l'actuació violenta als carrers. Són els hereus del partit ultranacionalista i xenòfob Alianza por la Unidad Nacional (AUN, 1994-2005).

¹²¹ Vegeu una entrevista que li va fer l'Equipo de Investigación de la SextaTV: Sexta TV. *Neonazis*. [Enregistrament Vídeo]. El Equipo de Investigación, 2013 (enllaç del tràiler, consultat el maig de 2018: <https://www.youtube.com/watch?v=KBfZABZ4kS8>).

¹²² Per a més informació vegeu: GARCÍA, Jesús. "Agresión neonazi con el fútbol como trasfondo". El País, juliol de 2012. (Enllaç, consultat el maig de 2018: https://elpais.com/ccaa/2012/07/08/catalunya/1341769828_930117.html)

¹²³ El Moviment Patriòtic Català (MPC, 1994) fou un partit d'ultradreta espanyolista (tot i lluir símbols catalanistes), que s'annexionà amb Plataforma per Catalunya. La seva publicació *Batzegada* acabà generant la necessitat d'acostar-se als joves amb unes joventuts que van portar el mateix nom.

Imatge - 11 Material requisat als membres d'Hijos del Odio, Mossos d'Esquadra.

Gran part dels grups que han aparegut al llarg del treball col·laboraven amb la discogràfica censurada Rata-ta-ta-tá Records, o bé amb Desperta Ferro Records, amb seu a Llatinoamèrica que trasllada la música dels espanyols Iberian Wolfs o Celtiberian. Però hi ha moltes altres formacions que cerquen segells d'altres països, com QFFC Suicide Squad, Pit Records, Hate Records o SS Records. El grup de RAC d'El Masnou Jolly Rogers, però, ha trobat una discogràfica italiana que treballa amb grups musicals nacionalsocialistes discrets, que amaguen l'estètica neonazi però que mantenen el discurs xenòfob i racista. Tuono Records, amb qui he intentat contactar sense èxit en diverses ocasions, porta la gestió dels grups més actius actualment, com ara Irreductibles, Jolly Rogers o Bronson, però també ha publicat música de División 250 i d'altres bandes italianes.

Val la pena analitzar una mica la banda de RAC espanyola amb més fama del moment, Jolly Rogers. Els seus videoclips acumulen més de 350.000 visites al YouTube i, tot i tenir poca presència a les xarxes socials, el seu discurs no aparenta ideals d'ultradreta. La realitat, però, és una mica diferent. D'entre els músics hi ha el baixista

Dídac González Llobet, militant del MSR entre el 2003 i el 2004, afiliat a Plataforma per Catalunya (PxC)¹²⁴ i membre d'Último Bastión, acusat el 2015 per apologia al nazisme. El guitarrista és Adiel Ibáñez Beltran, legionari, número u de *kickboxing* espanyol, membre d'Último Bastión i llueix un cos ple de tatuatges de simbologia neofeixista. El grupuscle Último Bastión de Sabadell és una unió de neonazis vallesans actius en diversos cercles, com ara PxC, Hooligans Vallès, MSR, AN o bé del cos militar dels legionaris. Aquest grup d'amics segueix constantment Jolly Rogers en totes les seves actuacions (vegeu Imatge 12).

Imatge - 12 Membres d'Último Bastión i alguns músics de Jolly Rogers davant el seu bar habitual, La Directa.

Com hem anat veient, el grup d'El Masnou oculta molt bé el discurs feixista de les seves cançons, però els concerts són bastant reduïts, tothom es coneix i deixa de ser

¹²⁴ Plataforma per Catalunya (PxC, 2002) és el partit fundat pel vigatà Josep Anglada (exmilitant del partit franquista Fuerza Nueva de Blas Piñar i Frente Nacional) amb una ideologia islamòfoba, racista i tradicionalista. A les seves llistes han aparegut militants de MSR, Partit Popular (PP) o Ciutadans, i es reunien sovint a la Llibreria Europa i al Casal Tramuntana. També tenen a Alba Daurada com a referents.

skinhead en la seva totalitat. La simbologia és clara¹²⁵. Ara bé, els videoclips s'acosten molt a la realitat dels concerts, i hi apareixen skinheads neonazis, braços alçats, samarretes carregades de símbols (majoritàriament són referències a altres bandes de RAC, com ara Arjuna i Post Mortem, o The 4 Skins d'*Oi!*), cerveses i poques dones. Han amagat les banderes de partits concrets o les referències històriques d'apologia nazi. Tot i així, és fàcil captar la ideologia dels qui apareixen als vídeos. En el cas de la cançó *Nunca caminarás solo* s'hi pot veure un entrenament de *kickboxing* i, seguidament, el desplegament d'una pancarta amb el lema racista *Defend Europe*¹²⁶. En el videoclip d'*Alma Marinera* hi ha símbols semblants, i a més s'hi pot detectar gran part de la militància d'Último Bastión i un convidat especial¹²⁷: Paolo Alvisini, membre de Casa Pound i d'SPQR Skinhead i ex militant de B&H, instal·lat recentment a l'Estat Espanyol. La seva visita remarca les relacions internacionals de les organitzacions espanyoles i la influència del casal italià d'extrema dreta, que ha inspirat el Casal Tramuntana o Hogar Social Madrid¹²⁸.

Un neonazi ultra del RCD Espanyol i la seva parella van ser condemnats fa quatre anys per mantenir una ràdio virtual de RAC¹²⁹. *L'única ràdio on podràs escoltar tot el metal i el RAC nacional i internacional sense cap censura*. D'entre els seus missatges en les transmissions destaquen comentaris homòfobs i racistes com:

[...] y muchas gracias al Hombre Botella miedo brindarme esta oportunidad para, como Queipo de Llano, difundir el odio miedo las olas ... y gracias a Elvis Presley miedo convertir esa mierda de música de negros en rock & roll para gente blanca. ; Viva el mal, viva el Ku Klux Klan ; odio a todos los inmigrantes, quiero que se vayan todos de aquí ; Como me gusta que suene "Revuelta", dan ganas de golpe a gente de color o colorear a gente de golpe ; me cago en Vuestra

¹²⁵ Per a saber com són els concerts, la simbologia que s'exhibeix o l'estètica del públic, vegeu un concert de Jolly Rogers a Suècia de l'octubre de 2016, on toquen una versió d'*Iremos a un bar* d'Estirpe Imperial: <https://www.youtube.com/watch?v=034gxnCUI20>

¹²⁶ JOLLY ROGERS, *Nunca caminarás solo*. Confesiones a las Puertas del Infierno, QFFC, 2015. Enllaç, consulta el maig de 2018: <https://www.youtube.com/watch?v=Vt9VHUvztL4>

¹²⁷ JOLLY ROGERS, *Alma Marinera*. Confesiones a las puertas del infierno, QFFC, 2015. Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://www.youtube.com/watch?v=Vt9VHUvztL4>

¹²⁸ AGULLÓ, Sònia. "Rock, camaraderia i política", La Directa, octubre de 2016. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/rock-camaraderia-politica>).

¹²⁹ CAZORLA, Bertran. "Demanen tres anys i mig de presó i 8.100 euros de multa a un conegut ultra del RCD Espanyol per mantenir una ràdio neonazi", La Directa, desembre de 2014. (Enllaç, consultat l'abril de 2017: <https://directa.cat/actualitat/demanen-tres-anys-mig-de-presos-8100-euros-de-multa-un-conegut-ultra-del-rcd-espanyol>)

*puta madre y en vuestros ancestros, voy a ir a la tumba de vuestro abuelo republicano a correrme encima con la camisa azul, hijos de puta.*¹³⁰

Aquest exemple és una nova mostra de la intenció de fer arribar ideals genocides a persones d'ideals nacionalsocialistes o oients per a polititzar. Van emetre durant més de dos anys i van arribar a aconseguir gairebé 400 seguidors d'arreu de l'Estat Espanyol.

7.3 L'antifeixisme

El moviment antifeixista també ha emprat la música per a polititzar. Als Països Catalans el discurs ha anat sempre enfocat a ideals antifeixistes i a la lluita per l'alliberament nacional. No és el cas de l'UAAS¹³¹, un col·lectiu d'skinheads d'ideologia diversa. És per això que a l'inici no hi havia organitzacions interessades en promocionar-se mitjançant la música, però sí que es pretenia difondre ideals d'esquerres. Tot i així, també hi ha casos de partits polítics que realitzen concerts sovint, però la tolerància social de la música d'aquesta ideologia permet que es realitzin actuacions en més espais. En aquest sentit, hi ha molts festivals on hi trobes música *Oi!*, *ska*, rock o *reggae*, entre altres, i on s'hi aplega un públic divers, com ara skinheads, *punks*, *hippies*, etc. El punt d'unió dels aspectes diversos dels joves és la ideologia del festival o del partit que ho organitza, o bé és causa de la multi oferta musical. En qualsevol cas, un oient distingeix i reconeix si sona música *Oi!* o no, però es mostra receptiu i còmode de totes maneres.

Un exemple d'organització basca que va servir de referent per les entitats catalanes és la campanya d'Herri Batasuna *Martxa eta Borroka* (Festa i lluita) amb pretensions independentistes. Aquesta influència va arribar a l'organització dels Països

¹³⁰ Podeu trobar la condemna sencera a: RIUS, Xavier. *El Fiscal demana 3 anys i mig de presó als dos responsables de Radio Botella per difondre per Internet música RAC i continguts que incitaven l'odi i idees genocides*. Blog persona, desembre de 2014: (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://xavier-rius.blogspot.com.es/2014/12/el-fiscal-demana-3-anys-i-mig-de-presos.html>)

¹³¹ Unitat Antifeixista d'Acció Skinhead (UAAS) és una organització d'skinheads de diferent ideologia política amb el punt comú de lluitar contra el racisme, el capitalisme i el feixisme. Per a més informació, vegeu: PORZIO, Laura. *Skinheads. Tatuaje, género y cultura juvenil*. Dins de *De las tribus urbanas a las culturas juveniles*, Revista de Estudios de Juventud, Madrid, p. 101-110, març de 2004.

Catalans dels Maulets¹³², que el 2001 van crear el festival El Rebrot, que a més de realitzar concerts també promouen xerrades, tallers i formacions per a militants i no militants. El públic que assistia en aquests actes també era jove i no calia que fos skinhead, però de nou hi ha un mestissatge d'aparences que casen perfectament perquè comparteixen ideologia.

El 1996 les JERC (ara Jovent Republicà)¹³³ també van crear el seu propi festival que ara té lloc a Montblanc, l'Acampada Jove, que es reivindica com a *punt de trobada de la festa, de la música feta a casa nostra, de la música en català i de la música internacional amb accent reivindicatiu*. Una altra manera de captar joves mitjançant la música, que també inclou xerrades i formacions. En aquest cas, però, també hi ha participacions dels líders d'ERC (Esquerra Republicana de Catalunya).

A més de l'activitat en festivals, actualment les bandes d'*Oi!* participen de concerts alternatius que es realitzen en espais autogestionats o bé en sales específiques. Ara bé, normalment en les actuacions hi participen diverses bandes musicals per a aplegar el màxim nombre d'oients, i, en aquests casos, no hi ha reivindicacions polítiques concretes. De fet, sovint hi ha skinheads i *punks* apolítics que reivindiquen l'origen del moviment i, tot i ser anarquistes, socialistes o independentistes, no creuen amb cap mena de representació parlamentària.

Resumint, la música antifeixista no té una relació tan clara amb la política com la té el RAC, però procura abordar l'antiracisme i l'antifeixisme d'una forma directa i frontal sense que es vinculi amb partits polítics. L'*Oi!* és innegablement igual d'agressiu i els skinheads fan de la violència l'element essencial del seu entorn.

¹³² Els Maulets (1988-2012) van ser una organització juvenil integrada al Moviment Català d'Alliberació Nacional que vetllava per la independència, l'ecologisme i el feminisme. La seva militància es va traslladar a Arran (2012) o a La Forja (2015).

¹³³ Les JERC (Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya, 1931), ara anomenats Jovent Republicà.

8 Conclusions

El moviment skinhead neix com a resposta de l'organització dels joves obrers d'Anglaterra, un teixit social que inclou la immigració jamaicana com a referent cultural. La seva música es popularitza arreu i sorgeixen *punks* seguidors de l'*ska*, el *reggae*, entre altres gèneres, fins que arriben els cap rapats i acceleren la música caribenya amb un estil agressiu. L'*Oi!* en un inici simpatitzava amb la música d'arrel jamaicana, però la ultradreta es va apoderar de la vestimenta i també de la seva música, fent trontollar l'esperit multicultural skinhead. Per això neix l'etiqueta *Rock Against Communism* (RAC) i, amb ella, una nova eina per a captar militants i fer que els discursos racistes guanyin adeptes.

Al llarg del treball hem vist com d'un mateix punt d'origen sorgien dos moviments ideològicament enfrontats, però similars en molts aspectes. Tots dos gèneres es mouen en sectarisme i marginalitat, són grups antisistema i no els interessen els mitjans de comunicació hegemònics, mitjans que, justament, són els responsables d'haver generat la percepció violenta del col·lectiu. De fet, han trobat els seus propis canals de difusió, les discogràfiques i els *magazines*. Sociològicament, aquest és un dels punts més interessants que he observat, ja que encara que les dues músiques siguin ignorades socialment, inciten a la violència i l'alcoholisme per igual i han d'actuar en clandestinitat, però una no està tan ben tolerada per la societat. La música legítima que apareguin grups amb ideologia neofeixista, i això té a veure amb la intenció de la ultradreta en capficar-se en tots els moviments que pot.

El moviment d'extrema dreta ha sabut camuflar el discurs racista i homòfob en diversos mitjans, com ara el musical. En la política hi ha partits populistes que estan aclaparant molta atenció amb el mateix rerefons misogin fent quallar ideals neofeixistes. Això passa amb individus declarats neonazis en les llistes del Partit Popular, Ciutadans o Plataforma per Catalunya, però també es detecten discursos ultracatòlics i tradicionalistes en altres entitats culturals, com és el cas d'*Hazte Oír* i el seu famós autobús transfòbic¹³⁴. A més, cada cop la dona guanya més presència en aquests espais

¹³⁴ Vilaweb. "El bus transfòbic de l'entitat d'extrema dreta *Hazte Oír* arriba a Catalunya". Vilaweb, Barcelona, març de 2017. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://www.vilaweb.cat/noticies/el-bus-transfobic-de-lentitat-dextrema-dreta-hazte-oir-arriba-a-catalunya/>)

polítics; tant és així que les líders d'Hogar Social de Madrid i de Múrcia són dues skingirls que amaguen el discurs xenòfob, però que en canvi arriba a gent de totes les edats. El *casualisme* ha ajudat molt en fer arribar missatges d'aquest estil d'una manera subtil, però sobretot ha tingut efecte en els grupuscles skinheads, que ara són difícils de detectar i tenen més abast.

El Casal Tramuntana als últims anys ja no era el que jo havia conegut. Els skins s'havien deixat créixer el cabell, i els joves ja no eren skins. Les seves referències musicals també eren unes altres. ¹³⁵

El mateix passa amb les bandes de RAC actuals, els músics i els seus seguidors. És a dir, hi ha música explícita i no explícita segons el contingut de les seves lletres i el context dels concerts. En part té a veure amb els nous discursos de la ultradreta, ara amagats amb discursos populistes. Aquesta nova direcció més discreta l'estan promovent grups com Jolly Rogers, Irreductibles i Bronson. Amb ells, aquests grups realitzen col·laboracions amb les bandes referents Batallón de Castigo o el cantant d'Estirpe Imperial, que segueixen actius en el moviment neonazi.

Els entrevistats coincideixen que l'idioma de les cançons no té a veure amb si t'agrada un grup o no, que és la música el que realment interessa. Per això hi ha cançons versionades de grups estrangers antifeixistes per bandes de RAC, i a l'inrevés, tot i que aquests temes són de contingut no partidista, com ara apologia a la violència, alcoholisme, futbol o discrepància amb el sistema. La simbologia entre l'*Oi!* i el RAC és molt antagònica. Malgrat tot, la diferència més palpable, i no gens menyspreable, es pot observar en el contingut de la lletra.

El rol de la dona en el moviment skinhead i la seva música ha adoptat sempre un paper secundari. Els homes es defineixen molt pel seu culte al cos i un posat agressiu amb l'ajuda d'una vestimenta d'estètica militar. És per això que la dona s'ha de masculinitzar i ha de canviar el seu comportament. Aquesta manca de presència també es reflecteix en l'activitat musical, que recrea un món amb poca presència femenina. Actualment, però, s'està adquirint consciència de gènere i hi ha organitzacions feministes que pretenen trencar amb l'heteropatriarcat i el binarisme de gènere. Aquesta postura la sostenen sobretot col·lectius d'esquerres i és impensable en moltes

¹³⁵ Entrevista a Quique Badia.

organitzacions d'ultradreta que fonamenten el seu posicionament amb arguments tradicionalistes.

En conclusió, la música dels skinheads té un ús festiu i de gestació d'hormones i violència, però també té una funció molt clara des que es va crear el RAC. Com podeu veure al punt 7 – *Vinculacions de la música amb la política* –, moltes organitzacions polítiques empenen la música com a eina per a captar nous militants, promoure discursos xenòfobs i mantenir la xarxa de cap rapats unida.

M'ha sorprès que els grups de RAC hagin estat censurats a l'Spotify, ja que fa un any es podrien trobar àlbums d'Skrewdrier, i ara ja no (tot i això, encara no han eliminat els treballs discogràfics més recents de grups com SkullHead, Combat 84 o Brutal Attack). En canvi, sí que hi ha discos dels *casuals* Bronson, Último Asalto (aquest grup no s'acaba de definir i aplega públic d'ideologia diversa), Tierra Santa i altres bandes de *black metal* nacionalsocialista. Curiosament m'he fixat que també han retirat cançons del grup comunista italià d'Oi! Banda Bassotti. Aquesta censura i la recent clausura del principal segell espanyol, Rata-ta-ta-tá Records, tanquen un període de música explícitament neofeixista i aplanen el camí a la música no explícita.

Els propers passos per a seguir amb aquesta investigació requereixen un estudi de la música nacionalsocialista catalana del moviment 33. És possible que l'escena es renovi arrel dels nous discursos xenòfobs que utilitzen d'argument el terrorisme de l'Estat Islàmic o la crisi econòmica del moment. També es pot aprofundir en el tema comunicatiu amb els grups d'extrema dreta explorant la via del *Darknet* o *Internet ocult*. Jo he intentat realitzar-ho de manera anònima, familiaritzant-me amb certes eines informàtiques que ocultaven la meva IP. Les dificultats tècniques i de temps per a investigar aquest canal de comunicació així com la poca informació que he trobat em fa pensar que la ultradreta, així com el moviment antifeixista i altres organitzacions, han abandonat aquesta via i prefereixen comunicar-se de forma més ràpida mitjançant la telefonia mòbil. Tot i així, sí que segueixen emprant blogs públics i fòrums per a debatre i difondre els seus ideals. A més, les xarxes socials exerceixen de nova eina de difusió i fan que el RAC arribi a més gent.

En resum, la música no deixa de perdre mai la funció de generar moments d'oci, però els moviments polítics d'ideologia diversa s'apropien d'aquesta eina i generen un

producte que és més proper a la política que a la música. És així com *l'Oi!* i el RAC esdevenen una forma de diversió amb la qual difondre els seus ideals amb llibertat d'expressió i permeten gaudir de festa sense renunciar al compromís militant.

9 Referències

ANGLADA, Ramon. *“El Punk Català no ha Mort”*, La Directa, març de 2017. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/punk-catala-no-ha-mort>).

AGULLÓ, Sònia. *“Rock, camaraderia i política”*, La Directa, octubre de 2016. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/rock-camaraderia-politica>).

BORRÀS, Jordi. *Plvs Vltra. Una crònica gràfica de l'espanyolisme a Catalunya*. Pol-len Edicions, 2015.

BORRÀS, Jordi. *Desmuntant Societat Civil Catalana*. Edicions Saldonar, 2015.

BOU, David. *El feixisme es consolida a Grècia*. La Directa, setembre de 2013 (enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/feixisme-es-consolida-grecia>)

BROADHURST, Roderic. GRABOSKY, Peter; ALAZAB, Mamoun; BOUHOURS, Brigitte; CHON, Steve; DA, Chen. *Crime in Cyberspace: Offenders and the Role of Organized Crime Groups*. Australian National University Cybercrime Observatory, Canberra, 2013.

CAIANI, Manuela; PARENTI, Linda. *The Spanish extreme right and the Internet*. *Análise Social*, Vol. XLVI (201), p. 719-740, 2011.

CAIANI, Manuela; PARENTI, Linda. *European and American Extreme Right Groups and the Internet*. Ashgate, The Institute for Advanced Studies, Austria, 2013.

CASALS, Xavier. *Neonazis en España. De las audiciones wagnerianas a los skinheads*. Grijalbo, Barcelona, 1995. (p. 269-288).

CASALS, Xavier. *La ultraderecha española: una presencia ausente (1975-1999)*. Ortega y Gasset Foundation Seminar, 1999.

CAZORLA, Bertran. *“Demanen tres anys i mig de presó i 8.100 euros de multa a un conegut ultra del RCD Espanyol per mantenir una ràdio neonazi”*, La Directa, desembre de 2014. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/actualitat/demanen-tres-anys-mig-de-presó-8100-euros-de-multa-un-conegut-ultra-del-rcd-espanyol>)

CAZORLA, Bertran. *“Activistes del Casal Tramuntana i PxC es troben amb el portaveu violent d’Alba Daurada en un nou viatge a Grècia”*. La Directa, setembre de 2013. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://directa.cat/activistes-del-casal-tramuntana-pxc-es-troben-amb-portaveu-violent-dalba-daurada-en-un-nou-viatge>)

COSTA, Pere-Oriol; PÉREZ, José Manuel; TROPEA, Fabio. *Tribus Urbanas. El ansia de identidad juvenil: entre el culto a la imagen y la autoafirmación a través de la violencia*. Editorial Paidós, Rubí (Barcelona), p. 124-125, 1996.

EUROPA PRESS, La Vanguardia. *Cárcel para diez miembros de dos grupos musicales neonazi*. La Vanguardia, Barcelona, novembre de 2017. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.lavanguardia.com/sucesos/20171108/432718593950/carcel-grupos-musicales-neonazis.html>)

FERNÁNDEZ MONTE, Gonzalo; BAJO GONZÁLEZ, Jaime. *Ska en España. La vida no se detiene*. Editorial Milenio, Lleida, 2015.

GARCÍA, Jesús. "Agresión neonazi con el fútbol como trasfondo". El País, juliol de 2012. (Enllaç, consultat el maig de 2018: https://elpais.com/ccaa/2012/07/08/catalunya/1341769828_930117.html)

MARTÍNEZ, Sílvia. *Enganxats al heavy. Cultura, música i transgressió*. Pagès Editors, 1999.

MERRIAM, Alan. *Usos y funciones*, dins *The Anthropology of Music*, Northwestern Univ. Press, 1964.

PORZIO, Laura. *Skinheads. Tatuaje, género y cultura juvenil*. Dins de *De las tribus urbanas a las culturas juveniles*, Revista de Estudios de Juventud, Madrid, p. 101-110, març de 2004.

ROMANÍ, Oriol; SEPÚLVEDA, Mauricio. *Estilos juveniles, contracultura y política*. Polis, 11. Mèxic, 2005.

SALAS, Antonio. *Diario de un Skin. Un topo en el movimiento neonazi español*. En Primera Persona, Temas de Hoy, 2003.

SALVANS, Aleix. *Botes i Tirants*. El Temps, núm. 1750, 2017. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://www.elperiodico.com/temas-de-hoy/2907/botes-i-tirants>)

SWEERS, Britta. *Polifonia Urbana en Rockstock*. P. 330, 1992. (Citat en K. HARRISSON; S. PETTAN. *Executive, Study on Applied Ethnomusicology*. P. 13, 2007).

TAYLOR, S. J.; BOGDAN, R. *Introducción a los métodos cualitativos de investigación*. Paidós Básica, Barcelona, 1984.

VIÑAS, Carles. *Música i skinheads a Catalunya. El so de la política*. Diputació de Barcelona, 2001.

VIÑAS, Carles. *Skinheads a Catalunya*. Columna, 2004.

VIÑAS, Carles. *El mundo Ultra. Los radicales del futbol español*. Madrid, Temas de Hoy, 2005.

VIÑAS, Carles; PARRA, Natxo. *Sankt Paulí*. Tigre de Paper, Manresa, 2017.

Contingut Web

ALASBARRICADAS. (Fòrum). Enllaç, consultat el maig de 2018:

<http://alabarricadas.org/noticias/>

ALASBARRICADAS. “*Un GC se queja de que lo identifiquen en un concierto nazi*”.

Alabarricadas, juny de 2010. Enllaç, consultat el maig de 2018:

<http://www.alabarricadas.org/forums/viewtopic.php?f=15&t=47060>

ANTIFEIXISTES. (Web). Enllaç, consultat el maig de 2018:

<http://www.antifeixistes.org>

ANTIFEIXISTES. “*Els membres del grup de RAC Hijos del Odio acusats d’incitació a l’odi*”. Setembre de 2010 (Enllaç, consultat el maig de 2018:

http://www.antifeixistes.org/3657_membres-grup-hijos-odio-acusats-dincitacio-lodi.htm)

BADIA, Quique. “*La escena musical neonazi española lo tiene jodido con la reforma del Código Penal*”. VICE News, gener de 2016 (enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://news-old-origin.vice.com/es/article/musica-odio-ley-contra-escena-neonazi-espanola>)

CAZORLA, Bertran. (Blog personal). Enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://bertrancr.wordpress.com>

CHESTER, Nick. *Entrevista con un neonazi gay ruso*. VICE, octubre de 2013 (enllaç, consultat el maig de 2018: <https://www.vice.com/es/article/qb5gx3/entrevista-con-un-neonazi-gay-ruso>).

CRIMETHINC. (Web) Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://crimethinc.com>

DELGADO, Manuel. *El cor de les aparences*. (Blog personal). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://manueldelgadoruiz.blogspot.com.es>

Elegancia y Arrogancia. *Casualismo, una forma de vida*. Abril de 2010. (Enllaç, consultat el maig de 2018:

<http://eleganciayarrogancia.blogspot.com.es/2010/04/casualismo-una-forma-de-vida.html>)

KELLY, Jon. *The secret double life of a gay neo-Nazi*. BBC News Magazine, desembre de 2013 (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.bbc.com/news/magazine-25142557>).

La Haine. "La Fiscalía estudia denunciar al grupo neonazi que actuó el sábado en Sabadell". Vilaweb, novembre de 2010. (Enllaç, consultat el maig de 2018: <https://ppcc.lahaine.org/concierto-del-grupo-de-rac-batallon-de-c>)

Liberika. *Skinhead girl, historia del movimiento femenino en Europa*. Desembre de 2007 (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://liberika.blogspot.com.es/2007/12/skinhead-girl-historia-del-movimiento.html>)

MDM. Ultras de España. (Fòrum). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://mdm.mforos.com/>

MDM. Ultras de España. (Blog). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://maderosdm.blogspot.com.es/>

MOVIMIENTO CONTRA LA INTOLERANCIA. (Web). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.movimientocontralaintolerancia.com>

Mundo Ultra Fútbol. (Blog). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://mundoultraf1312.blogspot.com.es/>

MUÑOZ LARA, Aurora. "Rock para adoradores de las SS". El País, agost de 2010 (enllaç, consultat el maig de 2018: https://elpais.com/diario/2010/08/29/galicia/1283077093_850215.html)

Música Alternatiba Nazionalista. (Blog). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://musica-nazionalista.blogspot.com.es>

RAC Forum. (Fòrum internacional). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://www.rac-forum.org>

RIUS, Xavier. (Blog personal). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://xavier-rius.blogspot.com.es/>

RIUS, Xavier. "El Fiscal demana 3 anys i mig de presó als dos responsables de Radio Botella per difondre per Internet música RAC i continguts que incitaven l'odi i idees genocides". Blog persona, desembre de 2014: (Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://xavier-rius.blogspot.com.es/2014/12/el-fiscal-demana-3-anys-i-mig-de-presos.html>)

SALAS, Antonio. (Bogs personals). Enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://antonio-salas.blogspot.com.es/> ; <http://antonio-salas.com/>

The Real Oi!. Neither Red, Nor Racist, Just Skinhead. (Blog). Enllaç, consultat el maig de 2018: <http://therealoi.blogspot.com.es>

Tres Tercios de Mahou. *Entrevista a... Estirpe Imperial*. Novembre de 2007 (Enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://tresterciosdemahou.wordpress.com/2007/11/19/entrevista-a-estirpe-imperial/>)

Tres Tercios de Mahou. *Entrevista a... Batallón de Castigo*. Abril de 2010 (Enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://tresterciosdemahou.wordpress.com/2010/04/02/entrevista-a-batallon-de-castigo/>)

VIÑAS, Carles. (Blog personal). Enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://carlesvinyas.wordpress.com/>

Material Audiovisual

BORRÀS, Jordi. *Qui hi ha darrere els grups radicals d'ultradreta espanyolistes?* [Enregistrament Vídeo]. TV3, 2014. (Enllaç, consultat l'abril de 2017: <http://www.ccma.cat/tv3/alcarta/els-matins/qui-hi-ha-darrere-els-grups-radicals-dultradreta-espanyolistes/video/5326432/>).

LAZZARO, Claudio. *El contagio fascista de la juventud italiana* [Enregistrament Vídeo]. Itàlia, 2013. (Enllaç, consultat l'abril de 2017:

https://www.youtube.com/watch?v=9A6_9RkaUFY).

MOVIMIENTO CONTRA LA INTOLERANCIA. *Música del Odio* [Enregistrament Vídeo]. 2013. (Enllaç, consultat l'abril de 2017:

<https://www.youtube.com/watch?v=JDku4VEVi5k>).

RAGUSSIS, Daniel. *Imperium* [Enregistrament Vídeo]. Grindston Entertainment Group, 2016.

RISPA, Jacobo. *Dirio de un skin* [Enregistrament Vídeo]. Filmanova, Espanya, 2005.

SEXTA TV. *Neonazis* [Enregistrament Vídeo] El Equipo de Investigación, 2013.

http://www.atresplayer.com/television/programas/equipo-de-investigacion/temporada-1/capitulo-196-alianza-ultra_2017042800868.html

SOLÉ, Albert; CARNÉ, Núria. *Joves Violents* [Enregistrament Vídeo]. Tv3, 1999.
(Enllaç, consultat el maig de 2018:

<https://www.youtube.com/watch?v=2peWDZDkAjl&feature=youtu.be>)

Discografia

BRIGADA 1238. *Foc* [Enregistrament Sonor]. Siglos de Gloria (Rata-ta-ta-tá Records, 2007).

BRIGADA 1238. *Gloria a Espanya* [Enregistrament Sonor]. Identidad (1238 Records, 2013).

BRONSON, *Quelli come noi* [Enregistrament Sonor]. Quelli Come Noi (Tuono Records, 2018).

DIVISIÓN 250, *Mai deixarem que tornen* [Enregistrament Sonor]. Sangre de Conquistadores (Rebelles Européens, 1992).

DIVISIÓN 250, *La nostra terra* [Enregistrament Sonor]. Revuelta (Tuono Records, 1995).

ESTIRPE IMPERIAL, *Spanish Bulldogs* [Enregistrament Sonor]. Himnos de Gloria (Rata-ta-ta-tá Records, 1997).

IMPERTINENCIA, *Per la tierra* [Enregistrament Sonor]. Bienvenidos a la Realidad (Tricolor-Records, 2007).

IMPERTINENCIA, *Combatent d'Occident* [Enregistrament Sonor]. Solo Dios nos Juzgará (Rata-ta-ta-tá Records, 2008).

IMPERTINENCIA, *El meu avi* [Enregistrament Sonor]. Solo Dios nos Juzgará (Rata-ta-ta-tá Records, 2008).

JOLLY ROGERS, *Nunca caminarás solo* [Enregistrament Sonor]. Confesiones a las puertas del infierno, QFFC, 2015.

JOLLY ROGERS, *Alma Marinera* [Enregistrament Sonor]. Confesiones a las puertas del infierno, QFFC, 2015.

KLAN, *És per la nació* [Enregistrament Sonor]. Es por tu nación (El Güevo de la Selpiente, 1999).

SKREWDRIVER, *Hil th new dawn* [Enregistrament Sonor]. Hail the New Dawn (Rock-O-Rama Records, 1984).

THE BUSINESS, *Till the end* [Enregistrament Sonor]. Mean Girl (Bad Dog, 2008).

Entrevistes

BADIA, Quique. Comunicació personal. Contacte telefònic, Palafolls, dissabte 24 de març de 2018.

VIÑAS, Carles. Comunicació personal. Contacte presencial, Universitat de Barcelona - Facultat de Geografia i Història, dimarts 27 de març de 2018.

AGULLÓ, Sònia. Comunicació personal. Contacte virtual per correu electrònic a través de La Directa, març de 2018.

FUENTES, Sergi. Comunicació personal. Contacte presencial en un bar de Malgrat de Mar, dissabte 8 d'abril de 2018.

10 Annexos

Annex I - Glossari

Organitzacions

- AD: Alba Daurada ((1985-a) partit grec d'ultradreta que ha servit de referent a altres organitzacions d'extrema dreta i que basen la seva activitat política en discursos xenòfobs i violència al carrer).
- AE-LSR: Alternativa Europea-Liga Social Republicana ((1998-a) organització política espanyola d'extrema dreta amb ideals antisionistes i falangistes).
- AN: Alianza Nacional ((2005-a) partit espanyol neofeixista que defensa el socialisme de raça, el feixisme europeu i la violència al carrer).
- AR: Acción Radical ((1980-1993) organització d'extrema dreta que va tenir molta presència al País Valencià. Són els responsables, entre altres casos d'agressions, de la mort de Guillem Agulló, militant de Maulets).
- ARA: Anti Racist Action ((1987-2013) xarxa d'antifeixistes i antiracistes d'Amèrica del Nord influenciats pel pensament anarquista).
- AUN: Alianza por la Unidad Nacional ((1994-2005) partit ultranacionalista, neofeixista i xenòfob amb molta activitat al carrer).
- B&H: Blood & Honour ((1987) organització política que aglutinà de forma massiva i expansiva neonazis en cèl·lules territorials d'arreu mundialment. Racistes, homòfobs, en defensa de la raça ària i promotors del RAC).
- BBAA: Bases Autónomas ((1983-1995) organització d'extrema dreta de Madrid que es dedicava al vandalisme promovent racisme amb pintades als carrers. Són els responsables de la promoció de grups de RAC com Estirpe Imperial, Zetme 88, Reconquista, Klan o División 250 gràcies a la discogràfica que van crear: Rata-ta-ta-tá Records).
- BBBB: Brigadas Blanquiazules ((1985) grup de *supporters* del RCD Espanyol).
- BM: British Movement ((1968-1983) partit neonazi britànic amb molts representants joves ultres de futbol que predicaven la violència racista).
- BNP: British National Party ((1982) partit anglès ultranacionalista amb posicionaments racistes).
- CEDADE: Círculo Español de Amigos de Europa ((1966-1993) associació cultural i política formada per intel·lectuals que difonen el nacionalsocialisme. Un dels seus arguments parteix de la negació de l'Holocaust).
- CEI: Círculo de Estudios Indoeuropeos ((1999) associació cultural i política que investiga sobre temàtica racial i ètnica).
- FCSP: Futbol Club Sankt Paulí ((1910) club de futbol d'Hamburg que juga a la Segona Divisió de la Lliga Alemanya, reconeguts arreu per la ideologia antifeixista que prediquen i les batalles amb ultres d'extrema dreta).

- DN: Democracia Nacional ((1995) partit d'extrema dreta que es defineix com a "social-patriota". El líder és membre de la banda valenciana División 250).
- DNJ: Democracia Nacional Joven ((2004?) joventuts de DN).
- EC: Estat Català ((1922) partit polític independentista fundat per Francesc Macià).
- ERC: Esquerra Republicana de Catalunya ((1931) partit polític d'esquerres i independentista).
- ETA: Euskadi Ta Askatasuna ((1959-2018) organització armada independentista basca i socialista que va realitzar atemptats contra policies i responsables polítics).
- FAS: Frente Antisistema ((2003-2005) grupuscle neonazi que difonia missatges nacionalsocialistes per la xarxa, venia armes facilitades per l'exèrcit i exercia activitats violentes als carrers).
- GASH: Gay Aryan Skinheads (organització skinhead d'homosexuals blancs molt presents a Rússia).
- GC: Guardia Civil (cos militar de seguretat de l'Estat Espanyol).
- IRC: Internet Relay Chat
- JEC: Joventuts d'Estat Català (joventuts d'EC que cap als anys vuitanta van acollir joves d'ideologia nacionalsocialista).
- JERC: Jovent Republicà ((1931) abans Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya)
- JJEE: Juntas Españolas ((1983-1993) coalició política d'extrema dreta radical renovadora que es va emmirallar amb el NF francès i que van acabar desembocant en DN).
- JJJJ: Juventudes de las Juntas Españolas (joventuts de JJEE).
- JNR: Juventudes Nacional Revolucionarias ((1987-1997; 2010-2013) organització juvenil neonazi agermanada amb CEDADE i BBAA).
- LGBTI: Col·lectiu de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres, intersexuals, etc.
- LGBTIQ+: Col·lectiu de lesbianes, gais, bisexuals, transgèneres, intersexuals, queer, etc.
- MPC: Moviment Patriòtic Català ((1994) partit polític d'ultradreta espanyolista que s'annexionà amb PxC. Les seves joventuts s'anomenen Batzegada).
- MSR: Movimiento Social Republicano ((1999) partit neonazi espanyol amb fortes relacions internacionals que dona suport al model polític d'AD. Provenien d'AE-LSR, Vértice Social, B&H Espanya o AN).
- NF: National Front ((1967) partit britànic d'extrema dreta supremacista blanc que ha tingut molta influència en partits racistes europeus).
- NPD: Partit Nacional Demòcrata ((1964) partit neofeixista alemany).
- NS: Nacionalsocialisme
- PD: Punxa Discos
- PP: Partido Popular ((1989) partit polític conservador i de dretes que actualment governa l'Estat Espanyol).
- R&B: Rhythm & Blues
- PPCC: Països Catalans

- PUSH: Portland United Skinheads (Unió d'skinheads de Portland d'ideologia antifeixista).
- PxC: Plataforma per Catalunya ((2002) partit fundat pel vigatà Josep Anglada amb una ideologia islamòfoba, racista i tradicionalista. Les connexions amb la ultradreta espanyolista són evidents, i tenen membres militants de MSR, PP o Ciutadans).
- RAC: Rock Against Communism (etiqueta ideada pel YNF que fa referència a l'Oi! amb lletres racistes).
 - RASH: Red and Anarchist Skinheads (unió d'skinheads d'esquerres i antifeixistes)
- RRB: Rock Radical Basc
- SCAR: Skinheads Committee Against Racism (unió d'skinheads antiracistes).
- SHARP: Skinheads Against Racial Prejudice (unió d'skinheads antiracistes que defensen l'inici multi cultural del moviment i la idea d'*original skin*).
- SKANS: Skins Against the Nazis (unió d'skineads antifeixistes).
- SS: Schutzstaffel (organització de seguretat del partit nazi NSDAP).
- SWP: Socialist Workers Party ((1950) partit polític anglès proper a ideals marxistes que ha defensat el socialisme des de la classe treballadora).
- UAAS: Unitat Antifeixista d'Acció Skinhead (organització d'skinheads de diferent ideologia política amb el punt comú de lluitar contra el racisme, el capitalisme i el feixisme)
- UNC: Unió Nacional Catalana (escissió d'JEC quan es decideix expulsar els militants d'ideologia nazi).
- USGI Turí: Unione Skinhead Girl Italia (grupuscle d'skingirls d'ultradreta).
- VNR: Vanguardia Nacional Revolucionaria (('90) grupuscle barceloní que basava les seves actuacions en agressions violentes).
- YNF: Youth National Front (Joventuts del NF, promotors de l'etiqueta *Rock Against Communism* i de la promoció de bandes musicals i de festivals musicals).

Bandes musicals

- Decibelios: Grup barceloní d'Oi! sense un posicionament polític clar. Els seus concerts aglutinava públic nazi.
- Skatalà: Oi!, Barcelona, 1985-2010. Banda de Barcelona d'Oi! i skà en català, castellà i anglès, que va aglutinar públic *punk* i skinhead.
- Skrewdriver: RAC, Regne Unit, 1976-1979; 1982-1993: Banda referent arreu del món, líder de la qual fou Ian Stuart Donaldson, fundador de Blood & Honour.

.....

Annex II - Arxiu de grups de RAC

(De color gris els grups de RAC més representatius).

Grups espanyols			
GRUP	GÈNERE MUSICAL	POBLACIÓ	ANYS D'ACTIVITAT
1ª Vanguardia	RAC	Madrid?	2007-a
3ª Vía			
7 Muelles	RAC, heavy		-2000-?
88 Puñaladas			
Adhuc Stantes		Santander	Nova banda local
Alea Jacta Est		Madrid	
Amphiaraus	Black Metal/Pagano/Odinico NS		
Arrahona	RAC		2013-?
Avalanch	Metal		
Berserk	Black Metal/Pagano/Odinico NS		
Batallón de Castigo (agermanats amb Zetme 88) (abans Cirrosis Hepática)	Heavy, trash metal	Madrid (Alcalá Meco)	1991-2017 (ara condemnats)
Brigada 1238	RAC	València	2006-a?
Brigada Totenkopf	RAC	Astúries	
Celtiberia		Saragossa	
Céltica	Folk celta,		
Centuria / Centvria)		Sevilla	
Centuria Hispánica		Madrid	
Conremrad		Canàries	'85
Crisis		Madrid	
Cruzada 88		Cantàbria	
Dark Drakkar	Black Metal/Pagano/Odinico NS	Granada	
Depresión		Madrid	
División 250	RAC	València	1991-a

GRUP	GÈNERE MUSICAL	POBLACIÓ	ANYS D'ACTIVITAT
Dramatic Battle			
Escorbuto Crónico			
Escuadrón de Picas			
Estirpe Imperial	RAC	Madrid	1991-2009
Falcata/Falkata		Madrid	
Fanstreht			
Fuerza Joven (abans Generación Violenta)		Miranda de Ebro	fi '80
Generación Violenta (després Fuerza Joven)		Miranda de Ebro	fi '80
Gesta Bellica			
Guerrilla Urbana			
Íberas Saiti		València	
Iberian Wolves			
Interterror	(No del tot Oi! i RAC)		
Jewicide			
Klan		València i Toledo	
Kon /Kan/Kam/Kom		València	1994
Krasny Bor 1943		Madrid	
La Gran Mandinga			
Legión Negra		València	
Los Ilegales	(No del tot Oi! i RAC)		
Los Nikis	Pop		fi '80
Más que palabras	Oi!		?-2017 (ara condemnats)
Nazgulk / Nazgul	Black Metal/Pagano/Odinico NS	Madrid	
Nueva Estirpe			80
Nuevo Klan/Nuevo Clan?			
Odal		Madrid	
Odio			
Ofensiva 88 (abans Primera Linea)		Sevilla	inactiu
Olor Insoportable			80
Pacto de Sangre	RAC	Astúries	

GRUP	GÈNERE MUSICAL	POBLACIÓ	ANYS D'ACTIVITAT
Post Mortem	RAC, metal	Astúries	actiu
Praxis/Reyerta		Madrid	
Primera Linea (després Ofeniva 88)		Sevilla	90-?
Ragors Edge?			
Rebelión		València	
Reconquista	RAC, Oi!	Astúries	1998-?
Rienzi	RAC	Valladolid	
Sangre Joven		Madrid	
Sangre y Oro (Ramiro+Clavero,+)	Heavy metal,	Madrid	
Sección de Asalto		València	
Seguridad Social	(No del tot Oi! i RAC)	València	
Skinzofrenia		Madrid	
Spear of Longinus / (...) Longines?	Metal		
Tambores de Guerra		Madrid	
Tiempo de Ataque			
Tierra Santa	Metal		
Toletum	Oi!	Toledo	1999-2001
Ultimo Asalto	Metal	Barcelona	1998-a
Wolfilas	Heathen metal		
Zetme 88 (agermanats amb Batallón de Castigo)	RAC, heavy	Madrid	
En català i castellà			
En castellà			
GRUP	GÈNERE MUSICAL	POBLACIÓ	ANYS D'ACTIVITAT
14 Palabras (abans Patria)	RAC, Heavy Metal,		
Alternativa 3		Roses, CAT	
Arjuna			2015-a
Arma Blanca	RAC	Barcelona	2005-2010?
Cínic Klan	RAC	Manresa	
Código de Honor (abans Sangre Joven)		Anglès	

GRUP	GÈNERE MUSICAL	POBLACIÓ	ANYS D'ACTIVITAT
Combat Rune		Barcelona	
Corpus de Sang		CAT	
Cruzada	RAC	CAT	
Decibelios	Oi!, (no NS)	Barcelona	'80
Estandarte 88		Terrassa	
Hermanos Blancos		Barcelona	
Hijos el Odio (baixista de Jolly Rogers)	RAC	Vallès	inactius
Irreductibles (molts dels de Jolly Rogers)	Rock		actiu
Impertinencia	RAC		actiu
Jolly Rogers	Rock, Oi!	El Masnou	actiu
Los Guripas		?? Tocaren amb Jolly Rogers	
Nación Íbera			
Patria	Metal, RAC		
Pisando Fuerte	(RAC al principi)	Santa Coloma de Gramenet	
Producto Nacional	Punk, ?...	Barcelona, CAT	'85
Resurgir Blanco			
Sangre y Oro (abans Patria)			
Tercios			
Tiempo de Ataque			
Tormenta (abans Tormenta Blanca, abans Patria)	Heavy Metal clàssic		
Tormenta Blanca (abans Patria)	Heavy Metal, RAC		1997-?
Torquemada 1488	Heavy NS, Oi!-hatecore	Vic	inactiva
V Columna		Barcelona, CAT	fi '80
Wolfstonecraft	Black Metal		

Annex III - Llistat de discogràfiques

Discogràfiques		
NOM	GÈNERE	PROCEDÈNCIA
Boot Boys Rec		
Crowbar Records	RAC	Finlàndia
Desperta Ferro Records	RAC i Metal NS	Llatinoamèrica
Nordland	RAC. Creen el recopilatori "White Pride World Wide".	
Pure Impact Records	RAC, punk	Bèlgica
RacialSkull Productions / RS Prod. & Distro	RAC	Hispanos
Rata-ta-ta-ta Records	RAC, metal, NS	Espanya
El Huevo de la Serpiente	RAC, metal, NS	Espanya
Bicefala Records	RAC, metal, NS	Espanya
Rebelles Européens / Rebelles Européens de Brest	RAC	França
Resistance Rec	RAC	Canadà
Rock-O-Rama Records	RAC	Alemanya
SS Records	RAC	Espanya?
The Oath		Itàlia?
Tuono Records	Punk, Oi!, RAC,	Itàlia
Widerstand	RAC. Crea el recopilatori "Give Them a Future" de ca. 1996, on Estirpe Imperial hi col·laborà	França
White Noise Records	White Noise, RAC	Regne Unit